

Handboek NVT

Leeswijzer Taalleesland
Nederlands voor het basisonderwijs
op Aruba (klas 3 – klas 6)

Leerjaar 3

Thema 9

Zo beleef je nog eens wat!

Colofon

Roelien Hofman (projectleider)
Lidwina Solognier-Lamper
Mirella Wijngaarden
Judith Schnieders
Jeanette Gerritsen-Jacobs
Laura Tonk
Marion Lopez
Wiljan Megens

Met dank aan:

Colegio Conrado Coronel, Colegio San Hose, Frans Teunissen, Aurita Arends,
Magriet Pourier, Merle Sint Jago-del Prado

Uitgegeven door afdeling Curriculum, Directie Onderwijs Aruba

Opdrachtgever: Proyecto Scol Multilingual (PSML)

Handboek NVT

Deze handleiding van thema 9 'Zo beleef je nog eens wat!' is onderdeel van het 'Handboek NVT', een aanpassing van de methode Taalleesland voor het vak Nederlands in het Arubaanse onderwijs klas 3-6.

In het Handboek NVT, leerjaar 3, komen alle leerlijnen van Taalleesland aan bod: woordenschat, luisteren en spreken, leesbegrip, stellen, taalbeschouwing en spelling. Daarnaast wordt er in de lessen tijd ingeruimd voor lezen.

De aanpassing betreft onder andere het aantal lessen in verband met de beschikbare lestijd voor het Nederlands in de Scol Multilingual. Bij deze aanpassing is rekening gehouden met het feit dat de leerlingen in de moedertaalmethode 'Festival di Idioma' de taalvaardigheden zullen leren waarop het onderwijs in het Nederlands aansluit.

Andere aanpassingen zijn er met betrekking tot de context: aanpassing aan de Arubaanse context of een verduidelijking van de context met behulp van beelden.

Ook komen taalverschillen Papiamentu – Nederlands aan bod in de desbetreffende lesuitwerkingen, bijvoorbeeld bij verschil in woord- of zinsbouw.

Veel taalplezier!

De projectgroep.

Inhoud Handboek thema 9

Colofon	2
Inhoudsopgave	5
Thema-inleiding	7
Overzicht lesdoelen	8
Lessen	11 - 72

Bijlagen

- Werkboek 9
- Toetsbladen 9
- Controletoets
- Alfabetische woordenlijst
- Woordenlijst betekenissen
- Spellinghulp

Thema-inleiding

Het onderwerp van dit thema is 'avonturen'. Avonturen die je zelf kunt beleven en misschien al wel beleefd hebt. En avonturen op tv, video, in verhalen, boeken en strips. Die kunnen niet altijd echt gebeuren, maar ze zijn soms wel erg spannend.

Ieder thema bestaat uit 20 lessen. De lessen 1-4, 6-9, 11-14 zijn taal- en leeslessen; de lessen 5, 10 en 15 zijn spellingslessen; les 16/17 is een toetsles; les 18/19 zijn herhalings-/ verdiepingslessen; in les 20 wordt het thema afgesloten.

De leerlingen beheersen aan het eind van thema 9 de volgende taaldoelen:

- Woordenschat
 - het actief en passief kennen van de doelwoorden van thema 9;
 - het herkennen van betekenisrelaties tussen de doelwoorden van thema 9.
- Taalbeschouwing
 - het toepassen van de begrippen (vertel- en vraag-)zin, woord, lettergreep en letter.
- Leesbegrip
 - het vaststellen van schrijf- en leesdoelen van diverse tekstsoorten.
- Stellen
 - het beantwoorden van de verhaalvragen: Over wie gaat het? Wat gebeurt het? Waar en wanneer gebeurt het?
 - het schrijven van een verhaal met deze vragen.
- Spelling
 - het schrijven van woorden met de klankgroepen *-ig* en *-lijk* aan het eind;
 - het schrijven van woorden met de klankgroepen *aai*, *ooi* of *oei*;
 - het correct spellen van woorden met een open- of gesloten lettergreep.

Didactische tips

Aan het eind van een les staan soms didactische tips. Hierin worden meestal voor leerlingen onbekende woorden aangegeven.

Om deze woorden duidelijk te maken, kunt u te werk gaan volgens de methode die de woordenschatlessen gebruiken.

Een andere tip is om andere woordleerstrategieën te gebruiken:

- langere woorden splitsen in woorden die wel bekend zijn;
- gelijkenis zoeken in woorden in andere talen (Papiamentu, Engels, Spaans);
- een vertaling naar het woord in het Papiamentu.

Didactische tips kunnen ook tips geven met betrekking tot het bereiken van andere doelen in de lessen.

Overzicht lesdoelen		
Week 1		
Les 1	Woordenschat	- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden <i>overdrijven, opscheppen, de waarheid, de gebeurtenis, spannend, het avontuur</i> en <i>de afloop</i> .
	Luisteren en Spreken	- De leerlingen praten samen over het thema 'avonturen'.
Les 2	Woordenschat	- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden <i>het recept, de advertentie</i> en <i>de folder</i> .
	Leesbegrip	- De leerlingen oefenen het koppelen van lezersdoelen aan de soort tekst. - De leerlingen oefenen het koppelen van schrijversdoelen aan de soort tekst.
Les 3	Woordenschat	- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden <i>het geheimschrift, de tekens, de code</i> en <i>ontcijferen</i> .
	Stellen	- De leerlingen oefenen het schrijven van een foldertekst met een aangegeven bedoeling.
Les 4	Leesbegrip	- De leerlingen herhalen het koppelen van lezersdoelen aan de soort tekst. - De leerlingen herhalen het koppelen van schrijversdoelen aan de soort tekst.
Les 5	Spelling	- De leerlingen oefenen het schrijven van woorden met de klankgroep -ig en -lijk. - De leerlingen oefenen het schrijven van woorden met een open- of gesloten lettergreep.
Week 2		
Les 6	Luisteren en Spreken 2	- De leerlingen oefenen het informatief luisteren van korte stukjes luistertekst. - De leerlingen oefenen het voorspellen van gebeurtenissen in een luistertekst. - De leerlingen voegen nieuwe elementen toe aan een stukje luistertekst.
Les 7	Woordenschat	- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden <i>schatten, precies, ongeveer</i> .
	Taalbeschouwing	- De leerlingen oefenen het toepassen van de taaldenrelaties tijd en hoeveelheid. - De leerlingen oefenen het hoelang-deel in de zin aan te geven.
Les 8	Woordenschat	- De leerlingen verdiepen hun kennis met betrekking tot de woorden <i>de geadresseerde, de afzender, de aanhef</i> en <i>de afsluiting</i> .
	Stellen	- De leerlingen oefenen het schrijven van een tekst met een aangegeven bedoeling.
Les 9	Woordenschat	- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden <i>het gebaar, iemand wenken</i> en <i>de beweging</i> .
	Leesbegrip	- De leerlingen oefenen het onderscheiden van hoofdzaken van een tekst door middel van wie-, wat-, waar- en wanneer-vragen. - De leerlingen herhalen het onderscheiden van soorten teksten.
Les 10	Spelling	- De leerlingen oefenen het schrijven van woorden die eindigen op <i>ooi, aai</i> en <i>oei</i> . - De leerlingen oefenen het schrijven van woorden met de klankgroepen <i>-ig</i> en <i>-lijk</i> aan het eind. - De leerlingen oefenen het correct spellen van woorden met een open- of gesloten lettergreep.

Week 3		
Les 11	Woordenschat	- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden <i>de zintuigen</i> , <i>waarnemen</i> en <i>de informatie</i> .
	Taalbeschouwing	- De leerlingen oefenen het toepassen van de taaldenkreëlatie eigenschappen. - De leerlingen oefenen het predicatief en attributief gebruiken van bijvoeglijke naamwoorden.
Les 12	Leesbegrip	- De leerlingen herhalen het onderscheiden van hoofdzaken van een tekst door middel van wie-, wat-, waar- en wanneer-vragen. - De leerlingen herhalen het onderscheiden van soorten teksten.
Les 13	Leesbegrip	- De leerlingen oefenen het hanteren van de begrippen: zin (vertelzin en vraagzin), woord, lettergrepen en letter.
Les 14	Woordenschat	- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden <i>loeren</i> , <i>staren</i> en <i>gluren</i> .
	Stellen	- De leerlingen oefenen het schrijven van een verhaal aan de hand van de vragen 'wie', 'wat', 'waar' en 'wanneer'.
Les 15	Spelling	- De leerlingen oefenen het schrijven van woorden die eindigen op <i>ooi</i> , <i>aai</i> en <i>oei</i> . - De leerlingen oefenen het schrijven van woorden met de klankgroepen <i>ge-</i> , <i>be-</i> en <i>ver-</i> aan het begin en <i>-ig</i> en <i>-lijk</i> aan het eind. - De leerlingen oefenen het correct spellen van woorden met een open- of gesloten lettergreep.
Week 4		
Les 16/17	Diagnostische toets	
	Spelling	- het schrijven van woorden met de klankgroepen <i>-ig</i> en <i>-lijk</i> aan het eind - het schrijven van woorden met de klankgroepen <i>aai</i> , <i>ooi</i> of <i>oei</i> - het correct spellen van woorden met een open- of gesloten lettergreep
	Leesbegrip	- het vaststellen van schrijf- en leesdoelen van diverse tekstsoorten
	Stellen	- het beantwoorden van de verhaalvragen: Over wie gaat het? Wat gebeurt er? Waar en wanneer gebeurt het? - het schrijven van een verhaal met deze vragen
	Taalbeschouwing	- het toepassen van de begrippen (vertel- en vraag-)zin, woord, lettergreep en letter
	Woordenschat	- het beheersen van de woorden van de Woordclusters zowel passief als actief - het beheersen van de betekenisrelaties tussen de woorden van de Woordclusters
Les 18/19	Herhaling/ verdieping	
	Spelling	- getoetste doelen
	Leesbegrip	- getoetste doelen
	Taalbeschouwing	- getoetste doelen
	Verdieping	- een aantal doelen dat bij de lessen aan de orde is gekomen
Les 20	Thema-afsluiting	- De leerlingen maken een aanplakbiljet met advertentie, een krantenartikel en een omslag bij een verhaal.

Lesinhoud

- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden **overdrijven, opscheppen, de waarheid, de gebeurtenis, spannend, het avontuur en de afloop.**
- De leerlingen praten samen over het thema ‘avonturen’.

Materiaal

Klassikaal

- Woordcluster 1
- Woordspoor 1

Individueel

- Werkboek 9, bladzijde 1 t/m 4

Betekenis van de doelwoorden

overdrijven:	Je doet alsof iets veel groter of erger of mooier is dan het eigenlijk is.
opscheppen:	Als je praat over iets of iemand waar je trots op bent, maar zo veel, dat het vervelend wordt.
de waarheid:	Als je de waarheid spreekt, zeg je precies zoals het echt is.
de gebeurtenis:	Iets wat gebeurt.
spannend:	Als een verhaal, film of gebeurtenis spannend is, betekent dat het gevaarlijk of eng is. Je weet niet precies hoe het zal aflopen.
het avontuur:	Een avontuur is een spannende belevenis. Je weet nooit van tevoren hoe avonturen aflopen.
de afloop:	De afloop van iets is het eind. De afloop van een gebeurtenis is wat er op het laatst gebeurt.

Start**5**

U begint heel overdreven op te scheppen over uzelf:

“Vroeger, toen ik jonger was, kon ik heel ver springen. We waren een keer bij een rooi van wel vijf meter breed en ik kon er zo over springen, zonder natte voeten te krijgen! Ik was ook heel sterk. Ik heb een keer een boomstam van 250 kilo helemaal alleen opgetild. Knap, hè?”

Kern – Instructie 1**10**

Dan vraagt u:

“Denken jullie dat mijn vader dat echt kon? Nee, hè?”

U pakt Woordweb 1 erbij en zegt:

“Daarnet heb ik zitten **opscheppen** (wijs het woord aan) over mijzelf. Ik was aan het **overdrijven** (wijs aan).

Opscheppen betekent dat je praat over iets of iemand waar je trots op bent. Dat doe je dan zo veel, dat anderen het vervelend gaan vinden. Meestal maak je dan alles een beetje groter dan het eigenlijk is. Je **overdrijft**. Als je **overdrijft**, is het allemaal veel mooier, beter, leuker, enzovoort.

Je spreekt niet echt **de waarheid** (wijs aan), want als je **de waarheid** zegt, zeg je het precies zoals het echt is. Als je niet **de waarheid** spreekt, dan heb je het zelf bedacht in je fantasie.

Dus: als ik zit **op te scheppen** dat ik over een vijver van wel vijf meter breed kan springen, zit ik flink te **overdrijven**, spreek ik niet **de waarheid** en heb ik veel fantasie gebruikt.”

Kern – Instructie 2

25

“De twee kinderen Tes en Tim hebben iets **spannends** beleefd. Ik zal jullie **het avontuur** van Tes en Tim vertellen. Het is alleen niet helemaal af. **De afloop** van het verhaal mogen jullie verzinnen.”

U vertelt een stukje van een spannend verhaal.

“Tes en Tim hebben een hondje, Bobbie. Elke avond laten ze Bobbie uit. Op een keer lopen ze met Bobbie langs de rand van een bos. Het is al een beetje donker geworden. Dan gebeurt er iets vreemds. Plotseling begint Bobbie heel hard te blaffen en aan de riem te trekken, zo hard dat Tim hem niet langer vast kan houden. Bobbie rent het bos in. Omdat het al donker is, kunnen Tes en Tim niet zien waar Bobbie naartoe is gered. Heel voorzichtig lopen ze het bos in. In het bos is het heel donker. Tes en Tim horen vreemde geluiden.

Tes zegt: “Ik vind dit een heel vervelende **gebeurtenis**. Wat zal er nu gaan gebeuren?”

U vraagt de leerlingen naar **de afloop** van **het avontuur**. Wat zou er gebeurd kunnen zijn?

Nadat u de woorden aan de hand van het Woordweb 1 hebt uitgelegd, gaat u een gesprek met de leerlingen aan:

“Wie heeft wel eens een **spannende gebeurtenis** beleefd?
Hoe is dat afgelopen?
Overdrijf je niet een beetje?”

In het gesprek herhaalt u de doelwoorden zo vaak mogelijk.

De leerlingen maken vervolgens in tweetallen zelfstandig opdracht 1 en 2 op bladzijde 3 en 4 van het Werkboek.

Afsluiting	5
-------------------	----------

U bespreekt de antwoorden met de leerlingen. U laat hierbij zoveel mogelijk de leerlingen aan het woord.

Antwoorden

Werkboek 9, bladzijde 3 en 4

1

- 1 de waarheid
- 2 de afloop
- 3 overdrijven
- 4 spannend
- 5 opscheppen

2

- 1 Sem overdrijft.
- 2 Violet ovdrijft niet.
- 3 Jesse overdrijft.
- 4 Yusuf overdrijft niet.

Lesinhoud

- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden **het recept, de advertentie en de folder**.
- De leerlingen oefenen het koppelen van lezersdoelen aan de soort tekst.
- De leerlingen oefenen het koppelen van schrijversdoelen aan de soort tekst.

Materiaal

Klassikaal

Individueel

- Werkboek 9, bladzijde 5 t/m 8
- Taalleesboek 1, bladzijde 22, 23 en 24

Vorbereiding

- U zorgt voor extra materiaal als: een kookboek, kranten met advertenties en folders (verkoopfolders van winkels en informatieve folders van stichtingen).
- Voor de les schrijft u het volgende schema op het bord.

Een schrijver schrijft.

Wat?

Waarom?

.....

om anderen iets te leren

.....

om te vertellen hoe een koek moet worden gemaakt

.....

om anderen te laten genieten

.....

om te vertellen hoe je een tent moet opzetten

.....

om iets te verkopen

.....

om een boodschap te onthouden

Extra opdracht

- Werkboek 9 bladzijde 9 opdracht 6.

Betekenis van de doelwoorden

een recept: Dit is een tekst over hoe je eten klaarmaakt (= een doetekst).

een advertentie: Dit is een korte tekst in een krant of tijdschrift waarin een winkel je iets wil verkopen.

een folder: Dit is een papier of klein boekje met tekst en veel foto's waarin staat wat een winkel je wil verkopen.

Een papier of een klein boekje met informatie (= een weettekst).

Start**5**

U pakt een krant, maakt hem open en laat aan de klas een advertentie zien.

U zegt:

“Hier staat een leuke **advertentie**. Het is een **advertentie** over een leuke activiteit.”

U leest de advertentie voor.

Kern – Instructie 1

10

U legt uit wat de bedoeling van een advertentie is.

“In kranten en tijdschriften staan vaak korte teksten over iets dat te koop is. Dat noem je een **advertentie**. In een **advertentie** staat wat je kunt kopen, hoe goed het wel is, wat de prijs is en ook waar je het kunt kopen.”

Daarna laat u een pagina in het kookboek zien (bijvoorbeeld over het bakken van koekjes).

U vertelt:

“Er staat in wat je nodig hebt en wat je moet doen om koekjes te bakken. Dit is een **recept**. Bij jullie thuis is vast ook wel een kookboek met lekkere **recepten**.”

U gaat verder:

“Kijk, ik heb hier op tafel ook een **folder**. In een **folder** staan teksten en foto's over wat je kunt kopen bij de speelgoedwinkel of bij de drogist. Een **folder** is meestal een gevouwen blaadje, maar soms ook een dun boekje.

Er zijn ook **folders** die niets willen verkopen, maar die informatie geven. (U laat ook een informatieve folder zien, bijv. van de kindertelefoon.)

Bespreek het Woordweb met de leerlingen en vul het aan door leerlingen te vragen naar voorbeelden van andere teksten: een verhaal, een gedicht, een briefje.

U herhaalt de vorige Woordwebben met de leerlingen.

U leest samen met de leerlingen het verhaaltje op bladzijde 7 van het Werkboek met de leerlingen.

Vervolgens licht u de opdrachten op bladzijde 6 en 7 toe.

De leerlingen maken de opdrachten zelfstandig.

Kern – Instructie 2

25

U zegt:

“We gaan nu verder praten over waarom schrijvers willen schrijven en over wat een schrijver zoal schrijft.”

U vraagt:

“Welke soorten teksten kennen jullie?” (verhaal, weettekst, doetekst, gedicht, brief)

U wijst naar het schema op het bord en vult dit samen met de leerlingen in.

U stelt daarbij de eerste vraag:

“Welk boek schrijft een schrijver om anderen iets te leren?”
(lesboek, natuurboek)

U breidt het schema uit met de schrijversdoelen die de leerlingen zelf bedenken (bijvoorbeeld: om een boodschap te onthouden).

Mogelijke antwoorden zijn:

Wat?

Lesboek, natuurboek
Receptenboek, kookboek

Gedichten, verhalen, strip
Kampeerboek
Advertentie
Briefje

Waarom?

om anderen iets te leren
om te vertellen hoe een koek moet worden gemaakt
om anderen te laten genieten
om te vertellen hoe je een tent moet opzetten
om iets te verkopen
om een boodschap te onthouden

U stelt de volgende vragen:

“Waarom lees je een kookboek?” (Omdat je wilt weten wat je nodig hebt voor een recept.)

“Waarom lees je een taalboek?” (Omdat je iets wilt leren over de taal.)

“Waarom lees je een recept?” (Omdat je iets lekkers te eten wilt maken/of in de apotheek om een medicijn te kunnen maken.)

“Waarom lees je een gedicht?” (Omdat je gedichten leuk vindt.)

“Waarom lees je een folder over een pretpark?” (Omdat je geïnteresseerd bent in een bezoek.)

“Waarom lees je een knutselboek?” (Omdat je iets wilt maken.)

Vervolgens leest u teksten 1 en 2 op bladzijde 22 en 23 van het Taalleesboek voor. U geeft de leerlingen hierbij leesbeurten.

U licht de opdrachten op bladzijde 8 en 9 toe.

De leerlingen maken de opdrachten zelfstandig.

U observeert en geeft extra hulp waar nodig. Merkt u bij meerdere leerlingen eenzelfde probleem op, dan geeft u klassikale uitleg.

Extra opdracht

Werkboek 9 bladzijde 9 opdracht 6.

Afsluiting	5
-------------------	----------

U kijkt de opdrachten samen met de leerlingen na.

Didactische tip:

de achtervolging = als je iemand achtervolgt, dan loop je achter die persoon aan en probeer je hem of haar te pakken of iets over die persoon te weten te komen.

Antwoorden

Werkboek 9, bladzijde 5 t/m 9

1

1 spannend

2 het recept

3 de waarheid

2

voorbeeld leugen:

Ik heb mijn fiets op slot gezet.

Maar iemand heeft het slot opengebroken.

voorbeeld waarheid:

Ik ben vergeten mijn fiets op slot te zetten. Toen ik terugkwam, was mijn fiets weg.

3

a Hij wil genieten van een spannend verhaal.

4

1 tekst C

2 tekst A

3 tekst B

4 tekst A

5 tekst C

6 tekst B

5

1 kookboek

2 plantenboek

3 knutselboek

extra opdracht Werkboek 9 bladzijde 9

6

bij tekening 1: om iets te vertellen

bij tekening 2: om te waarschuwen

bij tekening 3: om uit te nodigen

bij tekening 4: om iets te verkopen

Lesinhoud

- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden **het geheimschrift, de tekens, de code** en **ontcijferen**.
- De leerlingen oefenen het schrijven van een foldertekst met een aangegeven bedoeling.

Materiaal

Klassikaal

- Woordcluster 3

Individueel

- Werkboek 9, bladzijde 10 t/m 13

Betekenis van de doelwoorden

het geheimschrift:	Geheimschrift is een geschreven taal die je niet meteen kunt lezen, want de tekens zijn geheim.
de tekens:	De tekens zijn de zogenaamde letters van het geheimschrift.
de code:	Een code is een truc waarmee je geheimschrift kunt ontcijferen.
ontcijferen:	Ontcijferen is het begrijpen en kunnen lezen van geheimschrift door een code te gebruiken.

Start**5**

U zet Woordweb 3 voor de klas, kijkt ernaar en zegt:

“Dit is moeilijk te lezen! Dat zijn toch geen letters? Wat staat daar? Weten jullie wat er staat?”

Samen met de kinderen lost u **het geheimschrift** op en leest u wat er staat. (Pas op!)

Kern – Instructie 1**10**

“Pas op! staat hier in **geheimschrift**. Een **geheimschrift** is een geschreven taal die je niet meteen kunt lezen. Als je weet hoe je deze symbolen moet lezen, dan heb je de zin snel **ontcijferd** en weet je wat er staat. Om een **geheimschrift** te **ontcijferen**, heb je altijd een **code** nodig. **De code** is het trucje van **het geheimschrift**. Als je **de code** weet, kun je **het geheimschrift ontcijferen**. Dit **geheimschrift** is er een met symbolen, simpele tekeningen, maar soms zie je ook dat er andere **tekens** worden gebruikt.

Letters en cijfers zijn ook **tekens**. Als je zelf een betekenis voor **tekens** bedenkt, kun je een **geheimschrift** maken.”

U vraagt de leerlingen welke geheimschriften zij kennen; bijvoorbeeld: a=b, spiegelschrift, schrijven met citroen, zonder klinkers, van achter naar voren. U schrijft enkele voorbeelden die genoemd worden op een geeltje en plakt ze op het Woordweb.

U herhaalt de vorige Woordwebben met de leerlingen. Vervolgens licht u opdracht 1 tot en met 4 op bladzijde 11 en 12 kort toe.

De leerlingen maken de opdrachten zelfstandig.

U bespreekt de antwoorden samen met de leerlingen.

U herhaalt de vorige Woordwebben samen met de leerlingen.

Kern – Instructie 2

25

U gaat verder:

“Net zoals dit briefje heb je ook andere teksten met een doel. Elke tekst die je leest en schrijft heeft een doel. En wat moet er dan staan? Daar gaan we nu naar kijken.”

Vervolgens bespreekt u opdracht 5 op bladzijde 13 van Werkboek uitgebreid. U vraagt:

- “Wat probeert de schrijver van deze folder te vertellen?”
- “Welke dingen zijn belangrijk om in de folder te schrijven?”
- “Waarom is het verstandig om dit alvast in de folder te vertellen?”

(In een folder probeert een schrijver informatie aan de lezers te geven, zodat mensen ergens aan willen deelnemen, er naartoe willen gaan of het product willen kopen. Als je informatie over openingstijden, kosten en dergelijke vergeet te vermelden, kunnen mensen boos of teleurgesteld zijn of bij voorbaat de folder wegleggen.)

U gaat samen met de leerlingen een folder maken. U laat de leerlingen zelf een onderwerp kiezen, zoals Coney Island, koffiemorgen op school, enzovoort.

U vraagt:

- “Wat is het doel van de folder?”
- “Wat moet er in de folder staan?”
(de activiteit, dag/datum, tijd en prijs)

Daarna gaat u samen met de leerlingen in interactieve vorm de folder in elkaar zetten. (Elke leerling op een leeg A4-tje, u op het bord.)

Als laatst vraagt u aan de leerlingen er iets bij te tekenen.

Afsluiting	5
-------------------	----------

Afsluitend vraagt u aan de leerlingen op welke punten je moet letten bij het maken van een folder.

Antwoorden

Werkboek 9, bladzijde 11 t/m 13

1

De schatkist ligt onder de boom.

2

eigen naam

3

b Je leest van achter naar voren.

4

Ik heb iets spannends meegemaakt.

5

Deze folder is gemaakt om mensen naar een avonturenpark te krijgen.

Lesinhoud

- De leerlingen herhalen het koppelen van lezersdoelen aan de soort tekst.
- De leerlingen herhalen het koppelen van schrijversdoelen aan de soort tekst.

Materiaal

Klassikaal

Individueel

- Werkboek 9, bladzijde 14 en 15
- Taalleesboek 1, bladzijde 25 t/m 28

Start**5**

U zegt:

“Vandaag gaan we herhalen waarom (met welk doel) we bepaalde teksten schrijven en lezen.”

U vertelt eerst met welk doel u de krant of een boek leest. Vervolgens vraagt u enkele leerlingen met welk doel zij iets lezen.

Kern – Instructie 1**35**

U schrijft op het bord:

- **een natuurboek**
- **een gedicht**
- **een kookboek**
- **een mop**
- **een avonturenboek**
- **een spelletjesboek**
- **een telefoonboek**

U zegt:

“Er staan op het bord verschillende soorten boeken. Wij gaan nu samen invullen waarom je zo’n boek leest.”

U vult samen met de leerlingen het schema in:

- **een natuurboek – om iets te weten;**
- **een gedicht – omdat je het leuk vindt;**
- **een kookboek – om eten te maken;**
- **een mop – omdat je het leuk vindt;**
- **een avonturenboek – omdat je het spannend vindt;**
- **een spelletjesboek – om iets te doen;**
- **een telefoonboek – om iets op te zoeken.**

Daarna stelt u de volgende vragen:

“Waarom schrijft een schrijver een natuurboek?” (om je iets over de natuur te leren)

“Waarom schrijft een schrijver een gedicht?” (om je te laten genieten)

“Waarom schrijft een schrijver een kookboek?” (om je te vertellen hoe je een gerecht kunt maken)

“Waarom schrijft een schrijver een mop?” (om je te laten lachen)

“Waarom schrijft de schrijver een avonturenboek?” (om je te laten genieten)

“Waarom schrijft een schrijver een spelletjesboek?” (om je te vertellen hoe je een spel moet spelen)

“Waarom wordt een telefoonboek gemaakt?” (om je te laten weten welk telefoonnummer mensen hebben)

U zegt:

“Soms krijg je een kaart of een brief met een uitnodiging.

Wie kan een bijeenkomst of feest bedenken waarvoor je een uitnodiging ontvangt?”

De leerlingen schrijven het schema over bij opdracht 1 op bladzijde 14 van het Werkboek.

Samen met de leerlingen leest u de teksten op bladzijde 25 en bladzijde 26 van het Taalleesboek. U geeft telkens een leerling een beurt.

Vervolgens leest u de teksten op bladzijde 26 van het Taalleesboek samen met de leerlingen.

U licht opdracht 2 tot en met 4 op bladzijde 14 en 155 kort toe.

De leerlingen maken de opdrachten zelfstandig.

U kijkt de opdrachten samen met de leerlingen na. Laat de leerlingen hierbij zoveel mogelijk aan het woord.

Afsluiting**5**

Samen met de leerlingen maakt u de volgende zinnen op het bord af:

Lisa leest een strip om

Mama leest de krant om

Ronnie leest in een kookboek om

Antwoorden

Werkboek 9, bladzijde 14 en 15

1

De antwoorden staan in de les.

2

Het briefje is geschreven om het adres en de tijd te onthouden.

3

1 Tekst C lees je om te genieten.

2 Tekst B lees je om iets te weten.

3 Tekst A lees je om iets te maken.

4

1 tekst B

2 tekst A

3 tekst C

4 tekst D

Lesinhoud

- De leerlingen oefenen het schrijven van woorden met de klankgroep -ig en -lijk.
- De leerlingen oefenen het schrijven van woorden met een korte- of lange klank achteraan een klankgroep. (open- en gesloten lettergrepen)

Materiaal

Klassikaal

- spellingsregels van de vorige thema's op de woordmuur

Individueel

- Werkboek 9, bladzijde 16 t/m 18

Extra opdrachten

- Opdracht 4 en 5 op bladzijde 17 en 18 in het Werkboek.

Opmerking: Lesdoel 1 is nieuw. Lesdoel 2 is in thema 8 aan de orde geweest en wordt hier herhaald.

Start**3**

U wacht tot het stil is en zegt:

“Als ik zeg “Het is hier heerlijk rustig”, dan hoor je in de woorden *heerlijk* en *rustig* een /u/ in /luk/ en /tug/. Maar als je de woorden leest dan zie je een *ij* en een *i* op de plek waar je de *u* hoort. (U schrijft de woorden *heerlijk* en *rustig* op het bord.)

Kern – Instructie 1**25****Stap 1**

U leest het eerst couplet van het gedicht bij opdracht 1, op bladzijde 16 van het Werkboek voor. De leerlingen lezen mee.

*Een lelijk eendje dwaalde rond
in een bos met tachtig bomen.*

*En zij is er, eerlijk waar,
nooit meer uit gekomen.*

De papegaai roept wel veertig keer:

“Vrolijk Pasen, meneer!”

En daarna wel een keer of tachtig:

“O, wat is dat prachtig!”

“Neem me niet kwalijk”, zei de kip,

“Weet u misschien de weg naar de zee?”

“Dat wordt lastig”, grijnsde de vos,

“maar ik loop wel even met u mee.”

Op het bord schrijft u:

lelijk eerlijk tachtig

U wijst op het verschil tussen uitspraak en schrijfwijze. Je hoort /luk/ en /ug/, maar je schrijft het anders. Als je achteraan een woord /luk/ hoort, schrijf je *lijk*. En als je achteraan een woord /ug/ hoort, schrijf je *ig*. In het gedichtje kom je nog meer van deze woorden tegen. U leest samen het hele gedicht en de leerlingen onderstrepen de woorden die eindigen op *-ig* of *-lijk* in opdracht 1.

Stap 2

U zegt:

“Ik zeg een woord en jullie moeten zeggen uit welke woorddelen het woord bestaat. Het woord is: *aardig*.” (De leerlingen noemen de woorddelen *aar* en *dig*.)

U herhaalt dit met de volgende woorden: *heerlijk*, *deftig*, *haastig*, *dierlijk*, *handig*, *keurig*, *spoedig*, *pijnlijk*, *lastig*, *slordig*, *eerlijk*, *zielig*.

Vervolgens tekent u een stemtrap op het bord:

U vraagt:

“Wie kan het woord *aardig* op de stemtrap zetten?”

Eén van de leerlingen schrijft de beide woorddelen op de treden en u legt uit waarom *aar* op de hoogste trede staat en *dig* op de laagste trede. (Je spreekt *aar* wat duidelijker uit dan *dig*.)

Hierna zegt u:

“Als het woorddeel met *ig* op de laagste trede komt, dan zeg je /ug/, maar je schrijft *ig*.”

U zegt nu het woord *heerlijk* en één van de leerlingen plaatst de beide woorddelen op de treden van de stemtrap. (*heer* op de bovenste trede, *lijk* op de onderste trede)

“Als het woorddeel *lijk* op de laagste trede komt, dan zeg je /luk/, maar je schrijft *lijk*.”

Stap 3

De leerlingen nemen nu bladzijde 17 van het Werkboek voor zich bij opdracht 3. U zegt steeds een woord en de leerlingen plaatsen de woorddelen op de stemtrappen. U gebruikt de volgende woorden: *heerlijk, deftig, haastig, dierlijk, handig, keurig, spoedig, pijnlijk, lastig, slordig, eerlijk, zielig*.

Tot slot schrijft u de woorden op de stemtrappen op het bord.

De leerlingen controleren of ze het goed hebben gedaan.

De leerlingen maken opdracht 2 op bladzijde 16 in het Werkboek.

Kern – Instructie 2**10**

U vraagt de leerlingen of zij zich nog iets kunnen herinneren van de spellingregels die te maken hebben met korte en lange klanken. En wanneer je één of twee medeklinkers krijgt. U laat een leerling dit uitleggen.

U herhaalt het voor de leerlingen vervolgens aan de hand van de spellingsregels op de woordmuur:

- Hoor je een medeklinker of een tweeteekenklank aan het eind van de klankgroep, dan schrijf je het woord zoals je het hoort. (*struiken*)
- Hoor je een lange klank aan het eind van een klankgroep, dan schrijf je alleen maar één klinker. (*jager*)
- Hoor je een korte klank aan het eind van een klankgroep, dan schrijf je twee medeklinkers. (*bakker*)

U laat de leerlingen bij iedere regel een aantal woorden bedenken en schrijft deze op het bord.

Extra opdrachten

Opdracht 4 en 5 op bladzijde 17 en 18 in het Werkboek.

Bespreek de plaatjes bij deze opdrachten, zodat er geen verwarring ontstaat over wat het is.

Afsluiting**5**

U vraagt de leerlingen of ze de spellingsregels die ze vandaag hebben geleerd, lastig vinden of niet en waarom.

Didactische tip:

De klemtoon in een vreemde taal is heel lastig. De stemtrap gebruiken we als visuele ondersteuning voor de klemtoon, een visueel ezelsbruggetje. Dit onderdeel wordt niet getoetst. In deze lessen is het belangrijk dat u de juiste klemtoon iets overdrijft. De klemtoon in het woord *aardig* ligt op het woorddeel *aar*, dit geven we als volgt aan: aardig. De streep onder het woorddeel geeft dus aan waar de klemtoon ligt.

Antwoorden

Werkboek 9, bladzijde 16 t/m 18

2

ig: tachtig, veertig, tachtig, prachtig, lastig

lijk: lelijk, eerlijk, vrolijk, kwalijk

3

heer-lijk, def-tig, haas-tig, dier-lijk, han-dig, keu-rig, spoe-dig, pijn-lijk, las-tig, slor-dig, eer-lijk, zie-lig

extra opdracht Werkboek 9, bladzijde 17 en 18

4

zwemmen, klimmen, varen

vissen, kamperen, slapen

5

bezem, beker, vazen, tassen

koffer, oven, flessen, wekker

Lesinhoud

- De leerlingen oefenen het informatief luisteren van korte stukjes luistertekst.
- De leerlingen oefenen het voorspellen van gebeurtenissen in een luistertekst.
- De leerlingen voegen nieuwe elementen toe aan een stukje luistertekst.

Materiaal

Klassikaal

Individueel

Start**5**

U zegt:

“Vandaag ga ik jullie een verhaal vertellen. Twee kinderen beleven een avontuur waarin ze veel overdrijven en opscheppen.

Ik lees het verhaal in delen.

Na elk fragment stel ik vragen, jullie overleggen eerst de antwoorden in je groepje, daarna geef ik een groepje de beurt om de vragen te beantwoorden.”

Kern – Instructie 1**35**

U leest het eerste fragment voor:

Commissaris Frans

Er fietsen twee jongens in de straat. Ze slingeren van links naar rechts over de weg. Bijna botst er eentje tegen Hille aan, die met Sterre op de stoeprand zit. De jongens stoppen.

“Kunnen jullie niet uitkijken?” snauwt de grootste jongen.

Hij kauwt stoer op een stuk kauwgom.

“Hebben jullie geld?” vraagt de andere jongen.

Sterre en Hille schudden hun hoofd.

“Dan gaan jullie maar geld halen”, zegt de grootste weer. “Thuis, uit de portemonnee van je moeder.”

“Waarom?” vraagt Sterre verbaasd.

De grootste jongen pakt Sterre bij haar arm en knijpt erin.

“Au!” schreeuwt Sterre.

Ze probeert zich los te rukken, maar de jongen is te sterk.

Hierover stelt u de volgende vragen:

- “Wie komen er in het verhaaltje voor?” (Hille, Sterre en twee jongens)

- "Is er veel verkeer in de straat?" (nee, want de jongens slingeren zonder problemen van links naar rechts)
- "Wat eet de grootste jongen?" (kauwgom)
- "Voelt Sterre dat de jongen haar knijpt?" (ja)
- "Hoe weet je dat?" (Ze schreeuwt van pijn.)
- "Waar moeten Sterre en Hille geld gaan halen?" (thuis, uit de portemonnee van hun moeder)
- "Wat zou jij doen, als dit met jou gebeurt?" (verschillende antwoorden mogelijk)

U leest het tweede fragment:

"Ik haal wel geld", zegt Hille opeens.

"Goed idee, jochie", grijnst de grootste. "Waar woon je?"

Hille wijst naar het Grote Huis.

"Niet gek", zegt de andere jongen. "Dan zijn jullie zeker erg rijk?"

"Heel rijk", antwoordt Hille. "Dat komt, doordat mijn vader de baas van de politie is, commissaris Frans."

De jongens schrikken.

"De baas van de politie?" vraagt de grootste.

"Ja", zegt Hille. "Machtig mooi, vooral als hij met zijn pistool gaat knallen."

Sterre knikt heftig.

"En de honden, hè Hille? De vijf honden die boeven kunnen vangen en die heel erg kunnen bijten."

"Acht honden", zegt Hille. "Er zijn er weer drie bij."

U vraagt nu:

- "Waar woont Hille? (in het Grote Huis)
- "Waarom denken de jongens dat Hille rijk is?" (omdat Hille in het Grote Huis woont; om in een groot huis te wonen heb je veel geld nodig)
- "Wat is het beroep van zijn vader, zegt hij?" (Hij is commissaris, de baas van de politie.)
- "Hoe heet zijn vader?" (Frans)
- "Waarmee maken Sterre en Hille de jongens bang?" (het pistool, de honden)
- "Hoe denk je dat het verhaal zal aflopen?" (verschillende antwoorden mogelijk)

Ten slotte leest u de rest van het verhaal voor:

Sterre kijkt naar het eind van de straat.

“Hoe laat zou vader ook weer thuiskomen?”

Hille kijkt op zijn horloge.

“Om vijf uur”, zegt hij. “Dat is dus over vijf minuten.”

De grote jongens kijken elkaar aan.

“Met nog twee nieuwe honden”, zegt Hille.

De jongens springen op hun fiets en rijden snel weg.

“Mooi zo”, zegt Sterre. Ze wrijft over haar pijnlijke arm.

Hille lacht.

“Zullen we boefje gaan spelen?” vraagt hij.

“Goed”, lacht Sterre. “Maar niet in jullie tuin, want daar lopen vijf gevaarlijke honden.”

“Acht”, grinnikt Hille.

U kunt de volgende vragen stellen:

- “Hoe laat komt de vader van Hille thuis?” (vijf uur)
- “Hoe laat is het nu? (vijf minuten voor vijf)
- “Wat brengt hij volgens Hille met zich mee?” (twee honden)
- “Doet de arm van Sterre nog pijn?” (ja)
- “Hoe weet je dat?” (Ze wrijft over haar pijnlijke arm.)
- “Welk spel wil Hille gaan doen?” (boefje spelen)
- “Is dit een avontuur dat goed of slecht afloopt?” (goed)

Afsluiting	5
-------------------	----------

Tenslotte vraagt u aan de leerlingen wat ze wel/niet moeilijk vonden van deze les.

Lesinhoud

- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden **schatten**, **precies** en **ongeveer**.
- De leerlingen oefenen het toepassen van de taaldenkrelaties tijd en hoeveelheid.
- De leerlingen oefenen het hoelang-deel in de zin aan te geven.

Materiaal

Klassikaal

- Woordspoor 3

Individueel

- Werkboek 9, bladzijde 19 t/m 22
- Taalleesboek 1, bladzijde 29

Voorbereiding

U zorgt voor een klok of horloge met een secondewijzer of een stopwatch en een kalender.

Betekenis van de doelwoorden

- schatten:** Als je schat hoe groot iets is, probeer je te bedenken hoe groot het is. Maar je gaat het niet meten of uitrekenen. Je kunt ook schatten hoeveel iets kost, hoe lang iets gaat duren, enzovoort.
- precies:** Precies is niet ongeveer, bijvoorbeeld: die film duurt precies twee uur. Dan duurt de film echt twee uur, niet iets langer of iets korter.
- ongeveer:** Ongeveer betekent niet precies. Het kan iets meer of minder zijn, bijvoorbeeld: die film duurt ongeveer twee uur. Dan kan de film ook iets langer of korter dan twee uur duren.

Start**5**

U bekijkt aandachtig het lokaal in de breedterichting. Vervolgens kijkt u hoeveel passen u kunt zetten. U vraagt aan de leerlingen of ze weten wat u aan het doen bent.

Vervolgens laat u twee leerlingen (een grote en een kleinere) ook tellen hoeveel stappen de klas breed is.

Kern – Instructie 1**10**

U denkt even na en zegt:

“Ik **schat** dat de klas **ongeveer** meter is, maar ik weet het niet **precies**. Om het **precies** te weten, moet ik een liniaal of een meetlint gebruiken.”

Aan de hand van het Woordweb bespreekt u vervolgens de betekenissen van de nieuwe woorden.

Nadat u de woorden hebt uitgelegd, gaat u een kort gesprekje met de leerlingen aan.

U kunt daarbij de volgende vragen stellen:

- “Wat kun je allemaal **schatten**?”
- “Hebben jullie zelf wel iets gemeten?”
- “Wat is het verschil tussen **precies** en **ongeveer**?”
- Wat kun je gebruiken om iets **precies** te meten?”

U kunt de leerlingen verschillende schat- en meetopdrachtjes geven. Ze moeten dan bijvoorbeeld eerst de lengte van de tafel schatten en daarna precies meten, ook van het bord. Zijn de uitkomsten gelijk?

U herhaalt de vorige Woordwebben met de leerlingen.

U neemt opdracht 1 en 2 op bladzijde 20 van het Werkboek met de leerlingen door.

De leerlingen maken de opdrachten zelfstandig.

U bespreekt de antwoorden samen met de leerlingen.

Kern – Instructie 2

25

U zegt:

“Ook hoe lang iets duurt, kun je **schatten** of precies **meten**. Hoe lang duurt iets en met welke woorden kunnen we tijd beschrijven?”

U vraagt:

“Hoe lang denken jullie dat het ongeveer duurt om de tafel van 5 op te zeggen. Wat **schatten** jullie?”

U schrijft enkele schattingen op het bord.

Met behulp van een klassikale klok maakt u de begrippen ‘de seconde’, ‘de minuut’, ‘het kwartier en het (half) uur’ nog eens duidelijk. U kunt de tijdsbegrippen uitbreiden met:

- een dag (12 uur);
- een nacht (12 uur);
- een week (7 dagen);
- een maand (30 of 31 dagen);
- een jaar (12 maanden of 52 weken).

Bij de laatste drie begrippen is het handig om een kalender te gebruiken. U laat vervolgens de stopwatch zien en zegt:

“Met een stopwatch kun je precies, exact, heel nauwkeurig de tijd meten. Als je een horloge of een klok met een secondewijzer gebruikt is de meting ook vrij precies. We gaan nu meten hoe lang het precies duurt om de tafel van 5 op te zeggen.”

U laat een leerling de tafel opzeggen en neemt de tijd met de stopwatch op. U schrijft de tijd op het bord en bekijkt welke schatting het dichtst in de buurt of misschien goed is.

Samen met de leerlingen leest u tekst 1 op bladzijde 29 van het Taalleesboek. Eerst leest u het voor, daarna geeft u enkele leesbeurten.

U licht opdracht 3, 4 en 5 op bladzijden 21 en 22 van het Werkboek toe. De leerlingen maken de opdrachten zelfstandig, in tweetallen of in groepjes.

Afsluiting	5
-------------------	----------

U bespreekt de antwoorden met de leerlingen. U laat hierbij zoveel mogelijk de leerlingen aan het woord.

Antwoorden

Werkboek 9, bladzijde 20 t/m 22

1

- 1 *precies*
- 2 *ongeveer*
- 3 *precies*
- 4 *ongeveer*

2

Er staat: geheimschrift.

3

- 1 *veertien dagen*
- 2 *een uur*
- 3 *een kwartier*
- 4 *een maand*

4

- 1 *eventjes* *o*
- 2 *vijf minuten* *p*
- 3 *een uur* *p*
- 4 *een poosje* *o*
- 5 *een momentje* *o*
- 6 *drie weken* *p*

5

- 1 *een uur* *p*
- 2 *een week* *p*
- 3 *een deel van de woensdag* *o*
- 4 *een hele poos* *o*
- 5 *twee dagen* *o*

Lesinhoud

- De leerlingen verdiepen hun kennis met betrekking tot de woorden **de geadresseerde, de afzender, de aanhef** en **de afsluiting**.
- De leerlingen oefenen het schrijven van een tekst met een aangegeven bedoeling.

Materiaal

Klassikaal

- Woordcluster 2 en 3 van thema 8

Individueel

- Taalleesboek 1, bladzijde 29
- Werkboek 9, bladzijde 23

Vorbereiding

- gelinieerd papier voor de leerlingen
- beschreven envelop: een volledig geadresseerde envelop (op de voorkant de naam, het adres en op de achterkant de afzender met naam en adres) passend bij de brief op bladzijde 29 van het Taalleesboek

Betekenis van de doelwoorden

de geadresseerde:	De geadresseerde is degene voor wie de brief bestemd is.
de afzender:	Achter op een envelop of onderaan de brief staat de afzender. Dat is de naam van degene die de brief heeft verstuurd.
de aanhef:	De aanhef is het begin van een brief.
de tekst:	Een tekst, dat zijn woorden die zijn opgeschreven. Ze horen bij elkaar en betekenen samen iets.
de afsluiting:	Een afsluiting zijn enkele woorden waarmee iemand een brief eindigt.

Start**5**

U zegt:

“Ik ga iets voorlezen”. (U zegt niet wat u gaat voorlezen!)

U leest de brief in Taalleesboek 1, op bladzijde 29 voor aan de klas.

Kern – Instructie 1**15**

U vraagt aan de leerlingen wat voor soort tekst u net hebt voorgelezen. (brief)
De leerlingen nemen de net voorgelezen brief ook voor zich.

U geeft de leerlingen even de tijd om de brief zelf te lezen en vervolgens bespreekt u de afspraken van het schrijven van een brief met behulp van deze brief.

U besteedt aandacht aan de briefindeling en de nieuwe elementen *plaats* (Waar is de brief geschreven?) en *datum* (Wanneer is de brief geschreven?).

Eerst bespreekt u de aanhef van de brief:

“Een brief begin je altijd met **de aanhef**. Welke **aanhef** is hier gebruikt?”(beste Miranda)

“Welke **aanhef** gebruik je als je een brief naar de gouverneur wilt sturen?” (geachte Excellentie)

“Welke **aanhef** gebruik je als je een briefje naar een vriendje wilt sturen?” (hallo)

Vervolgens bespreekt u de rest van de brief:

“Na **de aanhef** komt de inhoud van de brief. De inhoud van de brief gaat over wat **de afzender** wil vertellen. **De afzender** is degene die de brief heeft geschreven. Wie is bij deze brief **de afzender**?” (Mascha)

“Het is netjes om een brief goed af te sluiten. Een goede **afsluiting** is bijvoorbeeld ‘met vriendelijke groeten’. Heeft Mascha een **afsluiting** gebruikt in haar brief?” (Nee, ze heeft alleen haar naam geschreven)

“Welke **afsluiting** gebruik je bij een brief aan de gouverneur?” (hoogachtend)

“Welke **afsluiting** gebruik je bij een brief aan je vriendje?” (doei, dag)

Vervolgens pakt u de envelop en zegt:

“Dit is de envelop waar de brief in verstuurd is. Op de envelop staat de naam en het adres van **de geadresseerde**. **De geadresseerde** is degene die de brief gaat krijgen. Deze brief is voor Miranda, dus Miranda is **de geadresseerde**.

Aan de andere kant van de envelop staan de naam en het adres van **de afzender**. **De afzender** van deze brief is Mascha. Dus hier staan de naam en het adres van Mascha.

Het is heel belangrijk om de naam en adres van **de geadresseerde** en **de afzender** op de envelop te schrijven. De postbode weet dan waar de brief naar toe gestuurd moet worden. Of waar de brief weer naar terug moet als **de geadresseerde** ergens anders is gaan wonen.

U gaat samen met de leerlingen op interactieve wijze een antwoordbrief naar Mascha schrijven.

U leest de brief nog eens samen. U bespreekt het briefje dat op zolder is gevonden en bedenkt een antwoord.

U laat de leerlingen aangeven wat er in de brief moet komen te staan en u schrijft de brief op het bord. Ook schrijft u op het bord wat er op de envelop moet komen te staan.

U herhaalt hierbij de doelwoorden van deze les.

U herhaalt ook de vorige Woordwebben samen met de leerlingen.

Afsluiting	5
-------------------	----------

Aan het eind van de les laat u een leerling de hele brief nog eens voorlezen.

Lesinhoud

- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden **het gebaar, iemand wenken en de beweging**.
- De leerlingen oefenen het onderscheiden van hoofdzaken van een tekst door middel van wie-, wat-, waar- en wanneer-vragen.
- De leerlingen herhalen het onderscheiden van soorten teksten.

Materiaal

Klassikaal

- Woordcluster 4
- Taalleesboek 1, bladzijde 30, 31 en 33

Individueel

- Werkboek 9, bladzijde 24 t/m 28

Vorbereiding

- een bus slagroom of iets anders dat eetbaar is.
- Op het bord schrijft u het schema over tekstsoorten. U vult de tekstsoorten (verhaal, gedicht, weettekst, doetekst en brief(je)) nog niet in.

Extra opdracht

- Opdracht 4.1 t/m 4.4 op bladzijde 28 van het Werkboek

Betekenis van de doelwoorden

- het gebaar:** Je maakt een beweging met je handen, je hoofd of je gezicht waarmee je iets duidelijk wilt maken.
- iemand wenken:** Je maakt met je hand aan iemand duidelijk dat je wilt dat die persoon dichterbij komt.
- de beweging:** Je beweegt je arm of je hoofd of iets anders van je lichaam. Een gebaar is een beweging.

Start**5**

U legt uw vinger op uw lippen om de leerlingen duidelijk te maken dat ze stil moeten zijn. Dan wijst u naar een leerling. U gebaart hem/haar om bij u te komen. U gebaart dat hij of zij een vinger moet uitsteken en daar spuit u een beetje slagroom op/u geeft iets anders. U gebaart dat de leerling het mag oplikken/opeten en informeert, weer door middel van een gebaar, of het lekker was.

U gebaart de leerling weer te gaan zitten. Dit herhaalt u nog twee keer met andere leerlingen. Tot slot doet u het zelf ook en gebaart dat u het heerlijk vond.

Alles gebeurt zonder een woord te zeggen.

Kern – Instructie 1	10
----------------------------	-----------

U zegt:

“Niemand zei iets. Toch hebben jullie wel begrepen wat je moest doen. Ik had ook tegen, en kunnen zeggen dat ze even bij me moesten komen, maar ik maakte alleen **een gebaar** en dat begrepen ze ook. **Gebaren** is bewegen met je handen, of je hoofd of je gezicht. Om **gebaren** te maken, maak je een **beweging** met je hand of je hoofd of je gezicht. Je kunt op die manier iets duidelijk maken.

Je kunt ook met andere delen van je lijf een **beweging** maken bijvoorbeeld schoppen, sporten, wapperen met je handen. (U maakt deze bewegingen terwijl u erover praat.) Maar dat zijn geen **gebaren**.

Alleen als je met een **beweging** iets wilt zeggen, noem je dat een **gebaar**. Een **gebaar** betekent iets duidelijk maken. Kijk maar naar wat ik nu doe.”

U wenkt een kind om bij u te komen.

“Ik maak **het gebaar** dat betekent ‘kom eens bij me’. Dit gebaar heet **wenken**.”

Vervolgens wenkt u een ander kind om bij u te komen en u zegt:

“Mijn **gebaar** betekende iets. Maar als ik mijn hand gewoon **beweeg**, bedoel ik er niets mee; het is alleen maar **een beweging**.”

U laat het Woordweb zien en geeft de leerlingen om de beurt de opdracht een van de beschreven **bewegingen** uit te beelden. Ze mogen zelf kiezen welke.

Een andere leerling zegt wat **het gebaar** betekent.

U herhaalt de vorige Woordwebben met de leerlingen.

U licht opdracht 1 op bladzijde 25 van het Werkboek kort toe.

De leerlingen maken de opdrachten.

Samen met de klas bespreekt u de antwoorden.

U herhaalt de vorige Woordwebben samen met de leerlingen.

Kern – Instructie 2**25**

U leest de tekst ‘De man met de snor’ op bladzijde 30 in Taalleesboek 1 voor. Vervolgens leest u het nogmaals met de leerlingen en geeft hierbij leesbeurten.

Vervolgens bespreekt u deze tekst. U stelt de volgende vragen:

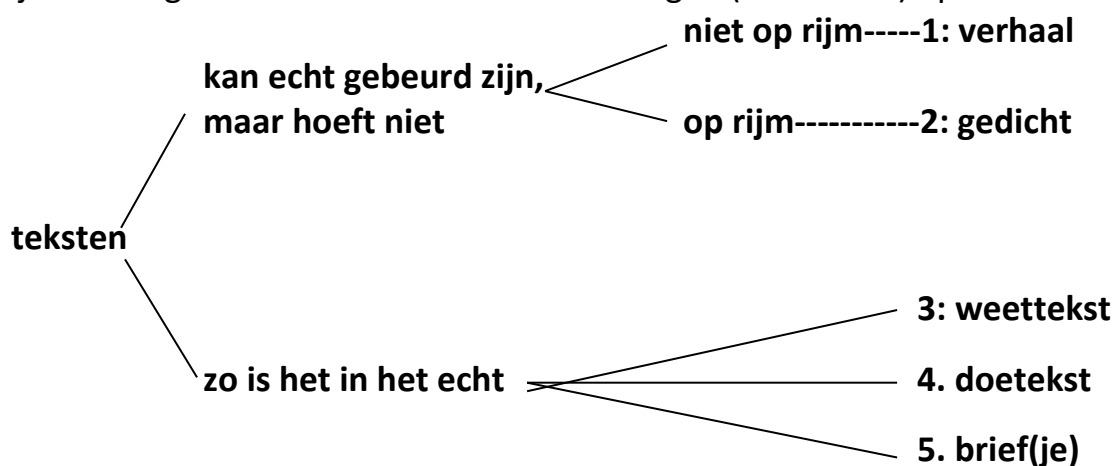
- “Wat voor soort tekst is het?
- Kan het echt gebeurd zijn?
- Over wie gaat het?
- Wie kijkt op zijn horloge?
- Waar gebeurt het?
- Wanneer gebeurt het?”

De leerlingen schrijven de antwoorden in hun Werkboek op bladzijde 26 bij opdracht 2.1.

Daarna neemt u opdracht 2.2 door met de leerlingen.

De leerlingen maken de opdracht zelfstandig.

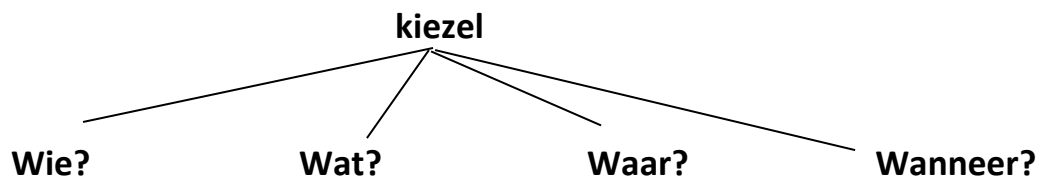
U schrijft het volgende schema samen met leerlingen (interactief) op het bord:

U leest het verhaal ‘Kiezel’ op bladzijde 33 van het Taalleesboek hardop voor. Eventueel kunt u het ook door enkele vlotte lezers laten doen.

U laat de leerlingen vaststellen waar ‘Kiezel’ in het schema past. (Het kan echt gebeurd zijn, maar het hoeft niet. Het is een verhaal.)

Daarna schrijft u het volgende schema op het bord:

Vervolgens laat u de leerlingen een aantal wie-, wat-, en wanneer-vragen bij de tekst 'Kiezel' bedenken en beantwoorden. De vragen die de leerlingen bedenken, schrijft u in het schema op het bord.

Enkele mogelijkheden:

- Over wie gaat het verhaal? (over Merel, haar vader en de steen)
- Wat gebeurt er? (Merel denkt dat ze een toversteen heeft gevonden.)
- Waar vindt Merel de steen? (midden op straat)
- Wanneer laat Merel de steen aan vader zien? ('s middags)

Vervolgens leest u samen met de leerlingen het verhaal 'Humptie Dumptie' op bladzijde 31 van het Taalleesboek.

U licht de opdrachten op bladzijde 27 kort toe.

De leerlingen maken de opdrachten zelfstandig.

U bespreekt deze opdrachten daarna klassikaal. Laat hierbij zoveel mogelijk de leerlingen aan het woord.

Extra opdracht

Opdracht 4.1 t/m 4.4 op bladzijde 28 van het Werkboek

Afsluiting	5
-------------------	----------

Ter afsluiting vraagt u leerlingen welke gebaren ze nog meer kennen en u laat hen die gebaren uitbeelden. ('Ga weg!', 'Ja', 'Kom op!', 'Goed zo!', 'Schrikken', 'Ben je gek'.)

Antwoorden

Werkboek 9, bladzijde 25 t/m 28

1

1 Ik wil iets zeggen!

2 tot ziens

3 Je bent gek.

4 Ik weet het niet.

5 Kom eens hier!

6 stoppen!

2.1

1 verhaal

2 ja

3 Wilco, Hilbert en de man met de snor

4 Wilco kijkt op zijn horloge.

5 bij de heg

6 's middags om een uur of vijf

2.2

c-a-d-b

3.1

a De tekst is een gedicht.

3.2

b Deze tekst kan niet echt gebeurd zijn.

3.3

De hoofdpersoon is Humptie Dumptie.

De andere personen zijn twee ridders van de koning.

extra opdracht Werkboek 9 bladzijde 28

4.1

a De tekst is een gedicht.

4.2

b Deze tekst kan niet echt gebeurd zijn.

4.3

De tekst gaat over Hansje, de eekhoorn en de uil.

Lesinhoud

- De leerlingen oefenen het schrijven van woorden die eindigen op *ooi*, *aai* en *oei*.
- De leerlingen oefenen het schrijven van woorden met de klankgroepen *-ig* en *-lijk* aan het eind.
- De leerlingen oefenen het correct spellen van woorden met een open- of gesloten lettergreep.

Materiaal

Klassikaal

Individueel

- Werkboek 9, bladzijde 29 en 30

Vorbereiding

- U zorgt voor een vel papier en een zwarte stift.

Start**5**

U schrijft de volgende zinnen op het bord:

Hoort een kraai wel in een kooi?

Ik knoei met verf op de tafel.

U onderstreept de woorden *kraai*, *kooi* en *knoei* en vraagt wat er lastig is aan het schrijven van deze drie woorden. (Je hoort een /j/ aan het eind en je schrijft een *i*.) De *j* hoor je heel duidelijk, als je het woord langer maakt. (*kraaien*, *kooien*, *knoeien*)

Kern – Instructie 1**15**

De Leerlingen pakken hun Werkboek op bladzijde 29 voor zich. Hier staan drie kolommen, één met kraai erboven, één met kooi erboven en één met *knoei*:

kraai kooi knoei

U zegt vervolgens steeds een zin met een *aai*-, *ooi*- of *oei*-woord en de leerlingen schrijven het woord in de juiste kolom. U gebruikt de volgende zinnen:

- 1 De film was heel **saai**.
- 2 Wat is het **mooi** buiten.
- 3 Het **hooi** ligt buiten te drogen.
- 4 **Foei**, wat een **geknoei**!
- 5 'Dat ziet er **fraai** uit.', zei juf toen ze de tekening zag.
- 6 Ik **gooi** een steentje in het water.
- 7 Ik **aai** het kleine poesje.
- 8 Ik **sproei** water op de bloemen.
- 9 Dat is goed voor de **groei**.
- 10 Het vlees is **taai**.

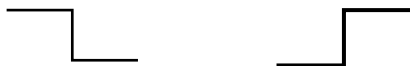
U schrijft de woorden op het bord onder *kraai*, *kooi* of *knoei*. De leerlingen controleren of ze de woorden op de juiste manier hebben geschreven. Tijdens dit nakijken herhaalt u regelmatig de regel:

Bij aai- , ooi- en oei-woorden hoor je een j op het eind, maar je schrijft een i.

U schrijft deze regel op een vel papier en hangt deze op bij de andere regels.

Kern – Instructie 2	20
----------------------------	-----------

U tekent twee stemtrappen op het bord:

U schrijft ook de volgende woorden op het bord:

lelijk

gelijk

U leest beide woorden hardop. Overdrijf hierbij de juiste klemtoon: *lelijk*, *ge*lijk**. U laat de leerlingen deze woorden herhalen. Let er op dat zij ook de juiste klemtoon gebruiken. Vervolgens nodigt u een leerling uit om de woorden op de juiste stemtrap te plaatsen.

le lijk ge lijk

U vraagt nu waarom *lijk* in het ene geval wordt uitgesproken als */lijk/* en in het andere geval als */luk/*. (Als *lijk* op de laagste stemtrap staat, spreek je het uit als */luk/*.)

Ook de woorden *aardig* en *terug* laat u verdelen en op stemtrappen plaatsen. Ook hier wijst u erop dat de plaats op de stemtrap de uitspraak en de schrijfwijze bepaalt.

aardig terug

De leerlingen maken opdracht 2, 3 en 4, op bladzijde 29 en 30 van het Werkboek. In deze oefeningen verschillende spellingsmoeilijkheden door elkaar aangeboden en geoefend.

Afsluiting	5
-------------------	----------

U kijkt de oefeningen met de leerlingen na en u bespreekt met de leerlingen wat ze moeilijk/ makkelijk vonden.

Antwoorden	
-------------------	--

Werkboek 9, bladzijde 29 en 30

1

kraai: saai, fraai, aai

kooi: mooi, hooi, gooi

knoei: foei, geknoei, groei

2

vijftig, zeventig, twintig, negentig

dertig, zestig, veertig, tachtig

3

nooit, strooit, roeit

waait, groeit, stoeit

knoeit, zwaait, gooit

zaait, bloeit, kraait

4

zelfbedachte zinnen

Lesinhoud

- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden **de zintuigen**, **waarnemen** en **de informatie**.
- De leerlingen oefenen het toepassen van de taaldenkrelatie eigenschappen.
- De leerlingen oefenen het predicatief en attributief gebruiken van bijvoeglijke naamwoorden.

Materiaal

Klassikaal

- Woordcluster 5

Individueel

- Taalleesboek 1, bladzijde 33
- Werkboek 9, bladzijde 31 t/m 34

Vorbereiding

- U schrijft het volgende achterop het bord:

het zachte kussen	de harde schil
de harde klap	de mooie jurk/broek
de smerige rook	de zachte smaak
het zachte geluid	de strenge meneer/juf

Betekenis van de doelwoorden

de zintuigen: Dit zijn de delen van je lichaam waarmee je kunt horen, zien, ruiken, proeven en voelen.

waarnemen: Dit is iets horen, zien, ruiken, proeven of voelen.

de informatie: Informatie is iets waardoor je meer over een onderwerp te weten komt.

Start**5**

U doet uw ogen dicht, (staat op) struikelt half over uw tafel, reageert totaal niet op het lawaai (u hoort niets), loopt tastend naar een leerling, betast de leerling en roept dan spontaan haar naam.

Kern – Instructie 1**15**

U vraagt:

“Wat gebeurde er net? Ik had mijn ogen dicht en struikelde over van alles. Ik hoorde het lawaai niet, want ik deed alsof ik doof was. Maar toen ik...voelde, wist ik meteen wie hij/zij was! Ik voerde een toneelstukje op om jullie de betekenis van **zintuigen** duidelijk te maken.”

U laat Woordweb 5 zien en zegt:

“Een mens heeft vijf **zintuigen**: de ogen, de oren, de neus, de tong en de huid. Met je **zintuigen** kom je van alles te weten over je omgeving. Ze zijn heel belangrijk om te kunnen leven.

Er zijn mensen die een van **de zintuigen** missen. Als je geen tong hebt, kun je niet proeven; als je geen ogen hebt, kun je niet zien; als je oren het niet doen, kun je niet horen. Je mist dan een van **de zintuigen** waarmee je kunt **waarnemen**. **Waarnemen** betekent dus iets te weten komen door het zien, door het horen, door het ruiken, door het proeven en door het voelen.

Mensen die een of meer **zintuigen** moeten missen, hebben het moeilijker omdat ze geen **informatie** door krijgen van die **zintuigen**. Ze kunnen niet met alle vijf **zintuigen** waarnemen.

Toen ik net mijn ogen dichtdeed en deed alsof ik geen ogen had, zag ik niet waar ik liep. Ik struikelde over de tafel, omdat ik met mijn ogen niets kon **waarnemen**. **De informatie** over de plaats van de tafel kreeg ik niet.”

U herhaalt met de leerlingen de vorige Woordwebben.

U leest samen met de leerlingen de tekst op bladzijde 32 van het Werkboek.

Vervolgens maakt u samen met de leerlingen opdracht 2.

Kern – Instructie 2	20
----------------------------	-----------

U vraagt de leerlingen hoe het komt dat wij zoveel weten van de wereld om ons heen, hoe wij aan deze informatie komen:

“Hoe weet je dat de zon warm is? Hoe weet je dat je hart klopt, dat ik in mijn handen klap? Hoe weet je dat je broertje in zijn luier heeft gepoept?” (Dit kun je waarnemen met je vijf zintuigen.)

“Doordat we kunnen voelen, zien, proeven, horen en ruiken krijg je veel informatie over de wereld om je heen.

Doordat we met onze zintuigen zoveel informatie krijgen over de dingen om ons heen en over onszelf, kunnen we er ook iets over zeggen. We kunnen er woorden voor bedenken .

Ik kan iets zeggen over de zon, dat hij warm is: de warme zon.”

U schrijft op het bord:

de rode roos

de gemene man

U vraagt:

“Kun je ‘rode’ voelen, zien, horen, proeven of ruiken?” (zien)
In plaats van ‘de rode roos’, kun je ook zeggen: ‘De roos is rood’.

U geeft hierbij het verschil aan tussen het gebruik van de bijvoeglijke naamwoorden ‘rode’ en ‘rood’.

Vervolgens vraagt u:

“Hoe is dat met gemene?” (Je kunt dit niet voelen, niet zien, niet ruiken, niet horen en niet proeven. Je kunt het vinden, denken of weten.) In plaats van ‘de gemene man’ kun je ook zeggen: “De man is ‘gemeen”.

Ook hier geeft u het verschil aan tussen het gebruik van de bijvoeglijke naamwoorden ‘gemene’ en ‘gemeen’.

Op dezelfde manier bespreekt u (en voegt u toe aan de rij op het bord):

- het zachte kussen – Het kussen is zacht.** (voelen)
- de harde klap – De klap is hard.** (voelen, horen)
- de smerige rook – De rook is smerig.** (zien, ruiken)
- het zachte geluid – Het geluid is zacht.** (horen)
- de harde schil – De schil is hard.** (voelen)
- de mooie jurk/broek – De broek is mooi.** (Dit vind of denk je.)
- de zachte smaak – De smaak is zacht.** (proeven)
- de strenge meneer/juf – De meneer is streng.** (Dit vind of denk je.)

U leest het verhaal ‘Kiezel’ in het Taalleesboek op bladzijde 33 no eens. U geeft hierbij een aantal leesbeurten.

Vervolgens licht u opdrachten op bladzijde 33 en 34 van het Werkboek toe.

De leerlingen maken de opdrachten zelfstandig.

U bespreekt de antwoorden samen met de leerlingen. U laat de leerlingen hierbij zoveel mogelijk aan het woord.

Afsluiting

5

Als afsluiting kijkt u nog eens samen met de leerlingen naar het Woordweb en vraagt u welke woorden uit de les toegevoegd kunnen worden. Ze kunnen bijvoorbeeld vertellen over iets wat ze in deze les hebben geleerd en welk zintuig daarbij gebruikt wordt. U schrijft een aantal van de woorden op geeltjes en voegt ze toe aan het Woordweb.

Didactische tip
de kiezel = een steen

Antwoorden

Werkboek 9, bladzijde 32 t/m 34

2

eigen antwoorden

3.1

zien

3.2

voelen

4

De patat is nog warm.

De warme patat zit in een zak.

Er zitten ook lekkere kroketten in.

Merel vindt de kroketten lekker.

Soms is de patat een beetje zacht.

Zachte patatjes zijn niet zo lekker.

De stoute poes mag niet naar binnen.

Kroketten roven is stout.

Poefje is aardig.

Maar ze is niet altijd lief en aardig.

Ze is bijna helemaal zwart.

Ze heeft een witte neus met zwarte vlekjes.

Lesinhoud

- De leerlingen herhalen het onderscheiden van hoofdzaken van een tekst door middel van wie-, wat-, waar- en wanneer-vragen.
- De leerlingen herhalen het onderscheiden van soorten teksten.

Materiaal

Klassikaal

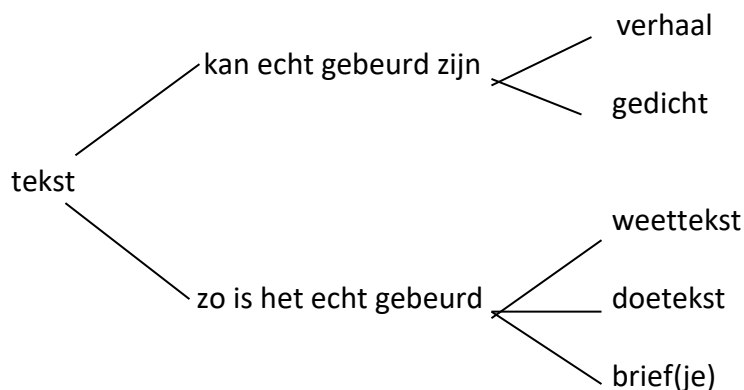
- per groepje van 4 `a 5 leerlingen een halve bladzijde uit bijvoorbeeld een schrift/leeg A-4tje.

Individueel

- Taalleesboek 1, bladzijde 35 en 36
- Werkboek 9, bladzijde 35 t/m 37

Vorbereiding

- U schrijft voor de les het tekstsoortenschema op het bord:

- U schrijft voor de les de volgende vragen achter op het bord:
 - Wat voor soort tekst is het?
 - Over wie gaat het?
 - Wat gebeurt er?
 - Waar gebeurt het?
 - Wanneer gebeurt het?

Start**5**

U leest het gedichtje 'Faroek' op bladzijde 35 van het Taalleesboek voor.

Kern – Instructie**25**

U zegt:

“Vandaag gaan we werken met verschillende soorten teksten. We kennen nu vijf soorten teksten, namelijk verhaal, gedicht, weettekst, doetekst en brief. Kijk maar op het bord.”

U leest het gedicht nogmaals samen met de leerlingen. Hierbij geeft u leesbeurten.

Vervolgens schrijft u het volgende schema op het bord:

Farook

over wie gaat het gedicht?	wat gebeurt er in het gedicht?	waar leest Farouk uit het boek voor?	wanneer heeft Farouk het boek gegeven?
-----------------------------------	---------------------------------------	---	---

De vraag ‘Over wie gaat het gedicht?’ (opdracht 1.3) kan een probleem geven omdat de tekst in de ik-vorm is geschreven. Een mogelijk antwoord als: ‘het gaat over Farook en mij/ik’ verdient enige verduidelijking.

U vraagt aan de groep:

“Wie is die ‘ik’ in dit gedicht? Is ‘ik’ de leerling die het gedichtje leest?”

De leerlingen moeten erachter komen dat met ‘ik’ de schrijver wordt bedoeld. In het schema schrijft u ten slotte als antwoord op deze vraag:

over Farouk en ‘mij’ (de schrijver)

Vervolgens vult u op interactieve wijze samen met de leerlingen het schema verder in:

“Wat gebeurt er in het gedicht?” (Meerdere antwoorden zijn mogelijk: Farouk geeft een boek; ik kijk in het boek; Farouk leest voor uit het boek; de jongens gaan spelen.)

“Waar leest Farouk uit het boek voor?” (bij de schrijver thuis)

“Wanneer heeft Farouk het boek gegeven?” (op de verjaardag van de schrijver)

Ten slotte vraagt u naar de hoofdzaak van de tekst (‘Het boek van Farouk’).

U neemt de opdrachten op bladzijde 35 tot en met 37 door met de leerlingen.

De leerlingen maken de opdrachten zelfstandig.

Afsluiting	15
-------------------	-----------

Als afsluiting van de les leest u samen met de leerlingen de teksten A en B in het Taalleesboek op bladzijde 36.

Daarna beantwoorden de leerlingen in groepjes de volgende vragen voor beide teksten:

- Wat voor soort tekst is het?
- Over wie gaat het?
- Wat gebeurt er?
- Waar gebeurt het?
- Wanneer gebeurt het?

U bespreekt de antwoorden op de vragen op het bord.

Didactische tip

U kunt een competitie-element inbrengen bij het beantwoorden van de vragen in groepen: elk goed antwoord levert een punt op. De groep met de meeste punten heeft gewonnen. Bij het inbrengen van een competitief element moet u wel zorgen voor een evenwichtige verdeling van de groepen qua niveau.

Antwoorden

Werkboek 9, bladzijde 35 t/m 37

1.1

b Het is een gedicht.

1.2

a Deze tekst kan echt gebeurd zijn.

1.3

De tekst gaat over Faroek en mij (de schrijver/Henk Hokke).

1.4

tekening c

1.5

Faroek gaf het boek op de verjaardag van de schrijver.

1.6

Het boek van Faroek.

1.7

Zin d en e zijn juist.

Lesinhoud

- De leerlingen oefenen het hanteren van de begrippen zin (vertelzin en vraagzin), woord, lettergrepen en letter.

Materiaal

Klassikaal

Individueel

- Werkboek 9 bladzijde 38 t/m 40

Start**5**

U begint deze les met een woordraadspelletje (bijvoorbeeld 'galgje').

U gebruikt hiervoor een of meerder langere samengestelde woorden (schoolbordkrijt, schoolpleinspel).

Nadat het woord/de woorden geraden zijn, vraagt u hoeveel lettergrepen dit woord/deze woorden hebben. Zo nodig laat u de leerlingen de woorden klappen.

Kern – Instructie**30**

U zegt:

“Vandaag gaan we kijken naar verschillende soorten zinnen, de vertelzin en de vraagzin. Verder oefenen we met het verdelen van zinnen in woorden, woorden in lettergrepen en deze weer in letters.”

U schrijft op het bord:

deufschrijfteenzinophetschoolbord
Kun jij die zin lezen?

Samen met de leerlingen gaat u de eerste zin op de juiste manier op het bord schrijven (het eerste woord met een hoofdletter; spaties tussen de woorden; de zin afsluiten met een punt).

U geeft aan dat deze eerste zin een *vertelzin* is. U vraagt de leerlingen waarom de tweede zin, behalve de inhoud, een ander soort zin is. (Er staat een vraagteken, de zinsvolgorde is anders, het is een *vraagzin*.)

Vervolgens stelt u de volgende vragen over de zinnen op het bord:

- “Hoeveel woorden staan er in de eerste zin?” (8)
- “Hoeveel woorden staan er in de tweede zin?” (5)
- “Wat is het langste woord in de eerste zin?” (schoolbord)
- “Hoeveel lettergrepen heeft dit woord?” (2)

- “Hoeveel letters heeft dit woord?” (10)

De leerlingen gaan opdracht 1.1 t/m 1.3 op bladzijde 38 van Werkboek 9 maken.

U bespreekt de antwoorden. Vervolgens kijkt u samen met de leerlingen de Arabische tekst bij opdracht 2. U geeft aan dat de Nederlandse vertaling eronder staat. En u vraagt de leerlingen of ze deze zin kunnen lezen.

Van opdracht 3 op bladzijde 39 van Werkboek 9 doet u de eerste zin/zinnen samen met de leerlingen. De leerlingen werken daarna in tweetallen zelfstandig verder. U observeert en begeleidt leerlingen die dit nodig hebben. De laatste opdracht wordt individueel door elke leerling gemaakt.

Afsluiting	10
-------------------	-----------

Schrijf op het bord het woord:

bibliotheekboeken

U vraagt de leerlingen hoeveel lettergrepen dit woord heeft. U schrijft het woord verdeeld in lettergrepen op het bord (bi-blio-theek-boe-ken). Vervolgens vraagt u hoeveel letters dit woord heeft.

Laat een of meerdere leerlingen (afhankelijk van de tijd) hun langste woord van opdracht 4 opnoemen. Schrijf dit op het bord en bespreek het met de hele klas op dezelfde manier als het woord ‘avonturenboek’.

Antwoorden

Werkboek 9, bladzijde 38 t/m 40

1.2

Zin 1 is een vertelzin.

Zin 2 is een vraagzin.

1.3

1 In zin 1 staan 5 woorden.

2 In zin 2 staan 5 woorden.

3 Het langste woord in zin 1 is Farouk.

4 Dit woord heeft twee lettergrepen en zes letters.

5 Het langste woord in zin 2 is avonturenboek.

6 Dit woord heeft vijf lettergrepen en dertien letters.

2

Je bent een dief. Geef mijn ring terug.

3

De rover had maar één oor. Maar hij kon wel goed horen. (of De rover had maar één oor, maar hij kon wel goed horen.) Hij hoorde in het donker een man aankomen. De rover hield de man vast. Hij pakte zijn ring af. Toen liep hij hard weg.

4.1

Het woord heeft 8 lettergrepen.

4.2

1 een eigen verzonden vertelzin

2 een eigen verzonden vraagzin

3 het langste woord uit die twee zinnen

4 het aantal letters van het langste woord

5 het woord met de meeste lettergrepen uit die twee zinnen

Lesinhoud

- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden **loeren**, **staren** en **gluren**.
- De leerlingen oefenen het schrijven van een verhaal aan de hand van de vragen **wie**, **wat**, **waar** en **wanneer**.

Materiaal

Klassikaal

- Woordspoor 5

Individueel

- Taalleesboek 1, bladzijde 34
- Werkboek 9, bladzijde 41 t/m 43

Betekenis van de doelwoorden

loeren: Als je loert, kijk je een tijdje stiekem naar iets.

staren: Als je staart, kijk je een poos naar één punt. Maar je ziet eigenlijk niets.

gluren: Als je gluurt, kijk je nieuwsgierig van buiten naar binnen, of van binnen naar buiten. Je wilt zelf niet gezien worden.

Start**5**

U zit voor de klas een beetje voor u uit te staren. Als de leerlingen daarover onzeker en onrustig worden, zegt u:

“Oh... ik zat een beetje te staren. Ik had jullie helemaal niet in de gaten.”

Kern – Instructie 1**15**

Vervolgens speelt u dat u aan het loeren en gluren bent. U sluipt door de klas alsof u iemand aan het achtervolgen en bespioneren bent. U vraagt de leerlingen extra stil te zijn zodat u niet opgemerkt wordt.

Tijdens uw activiteiten benoemt u wat u aan het doen bent. U gebruikt daarbij de woorden **loeren** en **gluren**.

Aan de hand van het Woordweb bespreekt u vervolgens de betekenissen van de nieuwe woorden.

Nadat u de woorden heeft uitgelegd, gaat u een kort gesprekje met de leerlingen aan. U geeft eerst zelf een voorbeeld uit uw eigen ervaringen.

Daarbij herhaalt u de woorden nog eens. Daarna vraagt u de leerlingen naar hun ervaringen.

U zegt:

“Vandaag heb ik tijdens het speelkwartier heel lang naar ... zitten **gluren**. ... weet dat niet, want **gluren** is immers stiekem. Ik weet nu wel wat ... allemaal in het speelkwartier heeft gedaan.”

U kunt de volgende vragen stellen:

- Heb je wel eens stiekem naar iets **geloerd**?
- Dieren **loeren** op hun prooi. Wie heeft wel eens een dier zien **loeren**?
- In welke situaties moet je wel eens **loeren**?
- Lijkt het je prettig als er iemand naar je **gluurt**?
- Zit jij wel eens te **staren**? Wanneer ga je **staren**?

De leerlingen nemen bladzijde 41 van het Werkboek voor zich en maken oefening 1. U kijkt het klassikaal na.

U herhaalt de vorige Woordwebben samen met de leerlingen.

Kern – Instructie 2

20

U laat de leerlingen bladzijde 34 van het Taalleesboek voor zich nemen. U vraagt hen wat ze op de vier plaatjes zien. U betreft zoveel mogelijk leerlingen bij het bedenken van het verhaal bij de plaatjes.

U vraagt:

“Is dit een fantasieverhaal of kan het echt gebeurd zijn?” (De droom is fantasie. Maar je kunt wel over een reus dromen. Dat kan echt gebeurd zijn).

“We gaan nu het verhaaltje dat we bij de plaatjes hebben bedacht, schrijven. Het is niet gemakkelijk om zomaar een verhaal te schrijven. Je kunt beginnen door vragen te stellen en de antwoorden op die vragen op te schrijven. Dan heb je al een deel van het verhaal geschreven. Kijk maar eens naar opdracht 1 op bladzijde 41 van je Werkboek.”

U bespreekt de opdracht klassikaal. De antwoorden schrijft u op het bord.

- “Over wie gaat het?” (Het gaat over een meisje en een reus.)
- “Waar gebeurt het?” (Het avontuur gebeurt in de slaapkamer/het bed van het meisje.)
- “Wanneer gebeurt het?” (Het avontuur is een droom. Het gebeurt terwijl het meisje slaapt, waarschijnlijk 's nachts.)
- “Wat gebeurt er?” (Het meisje droomt van een enge reus die haar oppakt uit haar bed.)

- “Wat kan er nog meer gebeuren?” (Het meisje schrikt wakker en is blij dat het alleen maar een droom was.)

Nadat u de antwoorden op het bord hebt geschreven, maken de leerlingen op basis van die antwoorden in tweetallen een verhaal op bladzijde 42 en 53 van het Werkboek. U legt uit dat ze een titel bij het verhaal moeten bedenken en dat ze naast de gegeven antwoorden meer zinnen mogen bedenken.

Afsluiting

5

Als afsluiting laat u enkele leerlingen hun verhaal voorlezen.

Antwoorden

Werkboek 9, bladzijde 41 t/m 43

1

1 loeren

2 gebaren

3 zintuigen

4 gluren

5 waarheid

2

eigen verhaal in overeenstemming met verstrekte gegevens en met passende titel

Lesinhoud

- De leerlingen oefenen de klankgroepen ge-, be-, ver-, -ig en -lijk.
- De leerlingen oefenen de korte, lange en tweetekenklanken.

Materiaal

Klassikaal

Individueel

- Werkboek 9, bladzijde 44 t/m 46

Vorbereiding

- Youtubefilmpjes korte en lange klanken:
<https://www.youtube.com/watch?v=3eDL1cT36L4>
https://www.youtube.com/watch?v=AM8_opFweYc

Start**5**

U begint de les met twee korte filmpjes over korte en lange klanken. U herinnert de leerlingen aan de lessen 5 en 10 en vertelt dat zij vandaag ook weer oefeningen gaan maken met korte, lange en tweetekenklanken.

Kern – Instructie 1**10**

Na het zien van de filmpjes bespreekt u de spellingregels nog een keer die aan de muur in de klas hangen:

- Hoor je een medeklinker of een tweetekenklank aan het eind van de klankgroep, dan schrijf je het woord zoals je het hoort. (*struiken*)
- Hoor je een lange klank aan het eind van een klankgroep, dan schrijf je alleen maar één klinker. (*jager*)
- Hoor je een korte klank aan het eind van een klankgroep, dan schrijf je twee medeklinkers. (*bakker*)

U laat de leerlingen bij iedere regel nog een paar woorden bedenken die erbij horen en schrijft deze woorden bij de desbetreffende regel.

De leerlingen nemen bladzijde 44 van het Werkboek voor zich en u bespreekt de oefening. De leerlingen gaan vervolgens zelfstandig aan het werk.

Kern – Instructie 2**25**

U schrijft het volgende woord op het bord:

moelijk

U vraagt:

“Wat is er moeilijk aan dit woord? Waarmee zou je je wel eens kunnen vergissen als je dit woord moet opschrijven?”

(Je hoort /oej/ maar je schrijft *oei*. Je hoort /luk/, maar je schrijft *lijk*.)

Vervolgens schrijft u de volgende woorden op het bord en laat u de leerlingen uitleggen wat lastig zou kunnen zijn aan deze woorden:

begin draai verhaal loeien twintig katten

U neemt de opdrachten 2 t/m 5 kort met de leerlingen door en laat hen vervolgens de opdrachten zelfstandig maken.

Afsluiting	5
-------------------	----------

U kijkt alle oefeningen gezamenlijk na. Bij het nakijken laat u zoveel mogelijk de leerlingen aan het woord. Ook laat u hen bij de antwoorden de regels nog eens verwoorden. Bij de laatste oefening laat u de leerlingen hun gevonden zinnen voorlezen.

Antwoorden

Werkboek 9, bladzijde 44 t/m 46

1

pet – petten, bal – ballen, kruk – krukken, hek – hekken, uil – uilen, sok – sokken, slak – slakken, plas – plassen, boek – boeken, zool – zolen (schoen – schoenen), speer – speren, traan – tranen

2

<i>misselijk</i>	<i>veertig</i>
<i>verstandig</i>	<i>smakelijk</i>
<i>verdrietig</i>	<i>krachtig</i>
<i>moeilijk</i>	<i>beweeglijk</i>

ijk: misselijk, moeilijk, smakelijk, beweeglijk

ig: verstandig, verdrietig, veertig, krachtig

3

Zelfbedachte woorden

4

*kraai, fraai, draai, zwaai
strooi, dooi, prooi, plooi*

5

zelfbedachte zinnen

Diagnostische toets

- Spelling
 - het schrijven van woorden met de klankgroepen *-ig* en *-lijk* aan het eind
 - het schrijven van woorden met de klankgroepen *aaï*, *ooï* of *oeï*
 - het schrijven van woorden met een korte- of lange klank aan het einde van een klankgroep. (open- en gesloten lettergrepen)
- Stellen
 - het beantwoorden van de verhaalvragen: Over wie gaat het? Wat gebeurt er? Waar en wanneer gebeurt het?
 - het schrijven van een verhaal met deze vragen
- Taalbeschouwing
 - het toepassen van de begrippen (vertel- en vraag-)zin, woord, lettergreep en letter
- Leesbegrip
 - het vaststellen van schrijf- en leesdoelen van diverse tekstsoorten
- Woordenschat
 - het beheersen van de woorden van de Woordclusters zowel passief als actief
 - het beheersen van de betekenisrelaties tussen de woorden van de Woordclusters

Materiaal

Klassikaal

Individueel

- Toetsboek thema 9, Toetsblad 1 t/m 11

Vorbereiding

- Toetsbladen kopiëren en er een Toetsboek van maken.

Start**5**

U zegt:

“Vandaag en morgen krijgen jullie een toets over dit thema. Als jullie het Toetsboekje hebben gekregen, mogen jullie niet meer praten.

We beginnen eerst met een dictee. Daarna kijken we naar de opdrachten die jullie gaan maken. Jullie gaan de opdrachten individueel maken.

Als je klaar bent, kijk je het werk nog eens goed na en daarna mag je iets stil voor jezelf doen.”

Kern – Instructie 1**15**

U herhaalt de Woordwebben van thema 9. U kunt dit op verschillende manieren doen. Bijvoorbeeld: U omschrijft een woord en laat de leerlingen raden om welk woord het gaat, u beeldt een woord uit, u dekt een woord in

Lesinhoud

Herhaling

- Spelling
 - het schrijven van de klankgroepen -ig en -lijk aan het eind van een woord
 - het schrijven van de klankgroepen aai, ooi of oei
 - het correct spellen van woorden met een open- of gesloten lettergreep
- Taalbeschouwing
 - het toepassen van de begrippen (vertel- en vraag-)zin, woord, lettergreep en letter
- Leesbegrip
 - het vaststellen van schrijf- en leesdoelen van diverse tekstsoorten
- Woordenschat
 - het beheersen van de woorden van de Woordclusters zowel passief als actief
 - het beheersen van de betekenisrelaties tussen de woorden van de Woordclusters

Materiaal

Klassikaal

Individueel

- Werkboek 9, bladzijde 47 t/m 53 (herhaling)
- Werkboek 9, bladzijde 54 en 55 (verdieping)

Start**5**

U vertelt de leerlingen dat ze opdrachten gaan maken en extra gaan oefenen wat ze nog lastig vinden.

U zegt:

“Een aantal van jullie gaat zelfstandig aan het werk met een aantal opdrachten. De rest gaat herhalingsoefeningen maken. Ik help eerst even de leerlingen op weg die zelfstandig gaan werken en ga daarna de herhalingsoefeningen bespreken.”

Kern – Instructie 1**5****VERDIEPING**

De leerlingen die volgens de diagnostische toets de doelen beheersen, maken zelfstandig (individueel of in tweetallen) de verdiepingsoefeningen op bladzijde 54 en 55 in het Werkboek.

U bespreekt de oefeningen kort met de leerlingen. Zij gaan vervolgens zelfstandig aan het werk.

Kern – Instructie 2	30
----------------------------	-----------

HERHALING

De leerlingen die de herhalingsoefeningen gaan maken, worden door u begeleid (extra instructie).

Spelling

U herhaalt met de leerlingen de spellingsregels die ze in dit thema hebben geoefend. Dit doet u aan de hand van een aantal woorden die u op het bord schrijft. Bij sommige woorden moeten ze meerdere spellingsregels toepassen.

U kunt hierbij de volgende woorden gebruiken:

- staren: - Hoor je een lange klank aan het eind van een klankgroep, dan schrijf je alleen maar één klinker.
- verdrietig: - In woorden die beginnen met het woorddeel *be*, *ge* of *ver*, hoor je de /u/, maar schrijf je de *e*. Je hoort dus /gu/, /bu/ of /vur/, maar je schrijft *be*, *ge* of *ver*.
- Als het woorddeel met *ig* op de laagste tree komt, dan zeg je /ug/, maar je schrijft *ig*.
- gevaarlijk: - In woorden die beginnen met het woorddeel *be*, *ge* of *ver*, hoor je de /u/, maar schrijf je de *e*. Je hoort dus /gu/, /bu/ of /vur/, maar je schrijft *be*, *ge* of *ver*.
- Als het woorddeel *lijk* op de laagste trede komt, dan zeg je /luk/, maar je schrijft *lijk*
- zwaai: - Bij *aai-*, *ooi-* en *oei-*woorden hoor je een *j* op het eind, maar je schrijft een *i*.
- opscheppen: - Hoor je een korte klank aan het eind van een klankgroep, dan schrijf je twee medeklinkers.

U bespreekt opdracht 1 tot en met 3 op bladzijde 47 en 48 van het Werkboek en laat de leerlingen de opdracht zelfstandig maken. U loopt de klas rond om te kijken of de leerlingen hulp nodig hebben.

Taalbeschouwing

U herhaalt in het kort wat een vertelzin en vraagzin is. Vervolgens bespreekt u de zinnen van 4.1 en 4.2 op bladzijde 49 van het Werkboek met de leerlingen. U laat de leerlingen opdracht 4.3 zelfstandig maken.

Als voorbereiding op de opdrachten 5, 6.1 en 6.2 op bladzijde 50 en 51 van het Werkboek herhaalt u de begrippen lettergreep en letter. Vervolgens maken de leerlingen de opdrachten zelfstandig in tweetallen. U houdt in de gaten welke leerlingen eventueel hulp nodig hebben.

Leesbegrip

De leerlingen nemen bladzijde 52 van het Werkboek voor zich. U leest de teksten eerst een keer voor en dan nog eens gezamenlijk met beurten voor de leerlingen. Bij iedere tekst vraagt u de leerlingen wat voor soort tekst het is en of zij kunnen bedenken waarom de schrijver die tekst geschreven heeft, en waarom zij het zouden lezen.

Wanneer alle teksten zijn gelezen, bespreekt u de opdrachten. Nadat u de eerste gezamenlijk hebt gemaakt, kunnen de leerlingen zelfstandig aan het werk. Daarbij blijft u rondlopen en hulp bieden waar dat nodig is.

Afsluiting**5**

U kijkt de opdrachten gezamenlijk na en vraagt de leerlingen wat ze lastig vonden. Bij het nakijken laat u zoveel mogelijk de leerlingen aan het woord.

Antwoorden

Werkboek 9, bladzijde 47 t/m 55

Herhaling bladzijde 47 t/m 53

1

-lijk: eerlijk, moeilijk, pijnlijk, heerlijk

be-: begin, bejaard, bedrijf, beroep

-ig: aardig, machtig, keurig, grondig

ge-: gebied, gevecht, gezin, gerust

ver-: verzet, verzoek, verdrag, verschil

rest: meester, buiten, mantel, boete, moeder

2

1 nooit, 2 roei, 3 zaait, 4 zwaait, 5 strooit, 6 stoeit, 7 gooit

3

een deur, twee deuren (een knop, twee knoppen)

een kraan, twee kranen

een pan, twee pannen

een oog, twee ogen

een zak, twee zakken

een kruk, twee krukken

een zaag, twee zagen

een oor, twee oren

4.1

Een vertel-zin is een zin waarmee je iets vertelt.

4.2

Een vraag-zin is een zin waarmee je iets vraagt.

4.3

- 1 *Vindt moeder het goed?*
- 2 *Belt Ebru haar vriendin op?*
- 3 *Is Janna blij?*

5

opruiming: negen letters
goedkoop: acht letters
koopjes: zeven letters
broeken: zeven letters
truien: zes letters

6.2

- 1 *uitverkoop: drie lettergrepen*
- 2 *koopjes: twee lettergrepen*
- 3 *broek: één lettergreep*
- 4 *winkel: twee lettergrepen*
- 5 *kledingzaak: drie lettergrepen*
- 6 *trui: één lettergreep*
- 7 *winkeljuffrouw: vier lettergrepen*

7.2

- 1 *Bij tekst 1 hoort letter **b**.*
- 2 *Bij tekst 2 hoort letter **c**.*
- 3 *Bij tekst 3 hoort letter **c**.*
- 4 *Bij tekst 4 hoort letter **a**.*
- 5 *Bij tekst 5 hoort letter **c**.*
- 6 *Bij tekst 6 hoort letter **c**.*

7.3

- a voor je plezier: **2, 3, 5, 6***
*b om iets te weten: **4***
*c om iets te doen: **1***

Verdieping bladzijde 54 en 55

8.2

In zin 1 zijn er meer die iets doen.
In zin 2 is er één die iets doet.

9

- 1 *Er **loopt een koe** in de wei.*
- 2 *Het **dier holt** een eindje mee.*
- 3 *Het **meisje moet** er hard om lachen.*
- 4 *Het **meisje ziet** niet dat er glas ligt.*

10

1 Ze rijden **op het fietspad**.

2 De broek zit **in een zak**.

3 Janna zit **bij Ebru achterop**.

4 **Op het aanrecht** staat een fles limonade.

Lesinhoud

- De leerlingen maken een aanplakbiljet met advertentie, een krantenartikel en een omslag bij een verhaal.

Materiaal

Klassikaal

Individueel

Voorbereiding

- U legt klaar voor de leerlingen:
 - A3-papier voor een aanplakbiljet;
 - lijntjespapier waarop een artikel kan worden geschreven;
 - A4-papier voor de boekomslag;
 - eventueel voorbeelden van een aanplakbiljet, krantenartikel en boek.

Start**5**

U zegt:

“Vandaag is het de laatste dag van ons thema ‘Zo beleef je nog eens wat’. We beginnen de les met een verhaal. Dat ga ik jullie voorlezen en ik kan jullie alvast verklappen dat het een verhaal over een jongen en een hondje is. De jongen Robert en het hondje Bonkie. Luister goed, want straks ga ik jullie vragen iets met het verhaal te doen.”

Kern – Instructie 1**35**

U leest de klas het verhaal ‘Waar is Bonkie?’ voor. Mocht u tijdens het voorlezen woorden tegenkomen die de leerlingen waarschijnlijk niet kennen, kunt u deze kort uitleggen of toelichten.

Waar is Bonkie?

Het avontuur begon pas echt toen Bonkie spoorloos verdween. Bonkie was het hondje van Robert. Elke ochtend, als het hele gezin was opgestaan, werd de zwartwit gevlekte Bonkie de tuin in gestuurd om te plassen en te poepen. Hij weigerde dat op straat te doen.

Op straat sprong hij tegen voorbijgangers op en at hij alles wat er eetbaar uitzag, maar de tuin was zijn wc. Hij plaste tegen struiken, hij poepte in het gras. Dat ging al zo sinds Bonkie een puppy was.

Robert kon hem niet leren dat hij op straat moest poepen, of in het park. Dus deed Robert iedere morgen de keukendeur open, en dan dribbelde Bonkie kwispelend en met wapperende flaporen naar de struiken.

Zelf ging Robert dan aan tafel, waar zijn vader en moeder achter hun krant een boterham zaten te eten.

Van moeder mocht Bonkie pas weer binnenkomen als iedereen klaar was met het ontbijt. Ze had er een hekel aan als het beest zijn snuit in de jampot stak, of in een bord met leverworst.

Meestal stond Bonkie al binnen vijf minuten bij de keukendeur te janken. Smekend keek Robert moeder dan aan.

“Toe nou mam, het is zo zielig voor hem als hij niet naar binnen mag.”

“Vooruit maar weer”, gaf ze altijd zuchtend toe, tot groot plezier van Bonkie.

Meteen stormde hij de keuken binnen. Hij sprong bij Robert op schoot en schrokte alles op waar hij bij kon. Zo ging het iedere ochtend; behalve vanmorgen.

Bonkie was al een kwartier buiten toen Robert ongerust begon te worden. Waarom werd er niet gejankt bij de keukendeur? Het was niks voor Bonkie om zo stil te zijn.

“Eindelijk begint hij te snappen dat we rustig willen eten”, zei moeder, terwijl ze thee inschonk. “Laat hem maar lekker een poosje in de tuin scharrelen.”

Tien minuten later was Bonkies klagende gepiep bij de keukendeur nog steeds niet te horen. Robert schoof zijn bord weg en ging kijken wat er aan de hand was.

De tuin was een wildernis. Bomen, struiken en onkruid groeiden er kriskras door elkaar. Roberts moeder hield van die wildernis.

“Ik heb zo’n hekel aan keurige tuintjes met afrikaantjes en viooltjes”, had ze wel eens gezegd. “Dat heeft toch niks meer met de natuur te maken? Weg met al die schoffels en harkjes!”

Volgens Robert was ze gewoon te lui om te snoeien en te spitten, maar het kon hem niet schelen. In die wilde tuin voelde Bonkie zich thuis.

Nu baande Robert zich een weg door het onkruid. Hij schaafde zijn benen aan distels en prikte zijn armen aan brandnetels.

“Bonkie!” riep hij telkens. “Koekje!” Dat was het toverwoord waar het hondje altijd op reageerde, de schrokop.

Deze keer gebeurde er niets. Bonkie kwam niet tevoorschijn. Robert ging op zoek.

Bonkie zat niet in de tuin en hij had zich niet verstopt achter de heg van de burens. Hij was ook niet in de schuur. Robert begreep er niets van.

Kans om verder te zoeken kreeg hij niet, het was tijd om naar school te gaan.

“Ik zal hem straks wel binnenlaten en een standje geven”, zei moeder. Ze stopte een broodtrommeltje in Roberts schooltas en gaf Robert een kus.

“Tot vanmiddag, lieverd.”

Het huis waar Robert woonde, stond op de grens van een mooie wijk en een afbraakbuurt.

In de mooie wijk stonden sjeke huizen met tuinen eromheen, en er waren parkjes en plantsoenen. De mensen hier waren rijk. Roberts vader was directeur van een spaarbank in het centrum van de stad, zijn moeder was advocaat.

De afbraakbuurt was vol sombere straten waar nog maar weinig mensen woonden. De meeste mensen waren verhuisd. Tegen ramen en deuren van de leegstaande huizen waren planken gespijkerd. Ze zouden binnenkort worden afgebroken om plaats te maken voor dure villa's.

Midden in die buurt stond Roberts school, de oudste van alle gebouwen in de wijde omtrek.

Langzaam liep Robert door zijn straat. Waar was die hond toch? Hij keek in portieken en onder auto's.

“Bonkie!” riep hij weer. “Koekje!”

Niets. Hij ging een hoek om. In de laan waar hij nu was, stond een lange rij kale iepen langs de stoeprand. Hij zocht in het struikgewas van smalle voortuinen.

“Koekje! Eten! Spelen!”

Geen Bonkie. Weer ging hij een hoek om. En toen schrok hij verschrikkelijk.

Zwartoog!

Snel dook hij weg achter een container.

Aan de overkant liep een man in een zwarte regenjas.

Een wijde hoed bedekte zijn hoofd en ogen. Met grote, langzame passen liep hij voorovergebogen door de straat. Twee enorme, vuile handen bungelden slap langs zijn lichaam. Zwartoog.

Robert rilde toen de man langs de container liep.

Muisstil bleef hij op zijn hurken zitten. Pas toen Zwartoog in de verte verdween, stond Robert op om verder te lopen.

Rindert Kromhout

Wanneer u het verhaal hebt voorgelezen vraagt u kort naar suggesties over de afloop van het verhaal.

Vervolgens geeft u de verschillende groepjes de volgende opdrachten waaruit ze mogen kiezen:

- Maak een aanplakbiljet om Bonkie op te sporen. Er moet ook een tekening van Bonkie gemaakt worden om het voor de lezers gemakkelijk te maken.
- Schrijf een krantenartikel waarin je vertelt dat Bonkie is verdwenen.
- Maak een mooi omslag voor het boek 'Het geheim van Zwartoog'. Denk goed na wat er allemaal te zien moet zijn op een omslag.

De leerlingen werken in groepjes aan de opdrachten.

U geeft per opdracht aan waar ze op moeten letten:

- Welke informatie moet er allemaal op een aanplakbiljet? (wie, wat, waar, telefoonnummer?)
- Welke informatie lees je in een krantenartikel? (wie, wat, waar, wanneer, waarom en hoe?)
- Hoe zien boekomslagen eruit? (afbeelding, titel, schrijver, samenvatting.)

Afsluiting

5

De leerlingen presenteren hun werk aan de rest van de groep. U laat de andere leerlingen commentaar geven op de werkstukken en hangt deze vervolgens op. U vraagt:

“Hoe vonden jullie deze opdrachten? Zou je nu graag het boek willen lezen?”

Bijlagen

- **Toetsbladen 9**
- **Controletoets**
- **Alfabetische woordenlijst**
- **Woordenlijst betekenissen**
- **Spellinghulp**

Toetsbladen

Controletoets

Alfabetische woordenlijst

Doelwoordenlijst Thema 9

1. advertentie, de
2. afloop, de
3. avontuur, het
4. beweeglijk
5. beweging, de
6. code, de
7. folder, de
8. gebaar, het
9. gebeurtenis, de
10. geheimschrift, het
11. gluren
12. informatie, de
13. loeren
14. onbeweeglijk
15. ongeveer
16. ontcijferen
17. opscheppen
18. overdrijven
19. precies
20. recept, het
21. roerloos
22. schatten
23. spannend
24. staren
25. tekens, de
26. waarheid, de
27. waarnemen
28. zintuigen, de

Woordenlijst betekenissen

overdrijven: Je doet alsof iets veel groter of erger of mooier is dan het eigenlijk is.

opscheppen: Als je praat over iets of iemand waar je trots op bent, maar zoveel, dat het vervelend wordt.

de waarheid: Als je de waarheid spreekt, zeg je precies zoals het echt is.

de gebeurtenis: Iets wat gebeurt. Bijvoorbeeld de Aruba Highwinds.

spannend: Als een verhaal, film of gebeurtenis spannend is, betekent dat het gevaarlijk of eng is. Je weet niet precies hoe het zal aflopen.

een recept:

Dit is een tekst over hoe je eten klaarmaakt (= een doetekst).

een advertentie:

Dit is een korte tekst in een krant of tijdschrift waarin een winkel je iets wil verkopen.

Te koop: een auto
Merk: Toyota
Jaar: 2014
Vraagprijs: fl. 7.800, 00

een folder:

Dit is een papier of klein boekje met tekst en veel foto's waarin staat wat een winkel je wil verkopen.
Een papier of een klein boekje met informatie (= een weettekst).

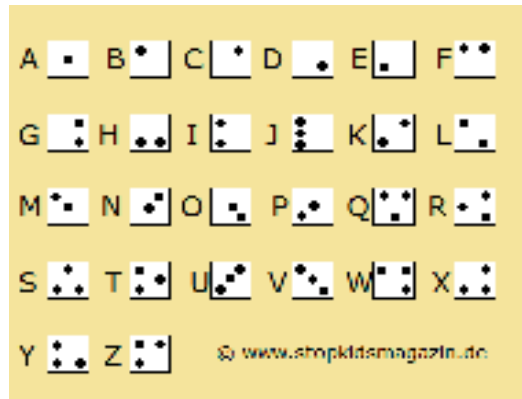
het geheimschrift:

Een geheimschrift is een geschreven taal die je niet meteen kunt lezen, want de tekens zijn geheim.

† - L O Q # L = 3 1 r F N
a b c d e f g h i j k l m n
Π C J F W 7 P z 7 U Ψ
o p q r s t u v x y z &

de tekens:

De tekens zijn de zogenaamde letters van het geheimschrift.

de code:

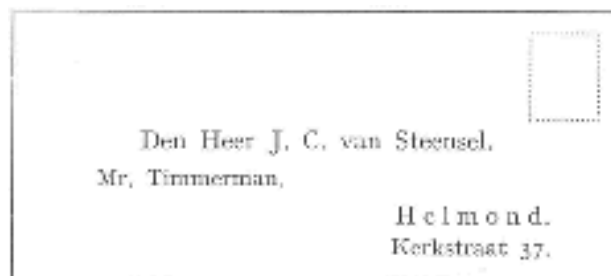
Een code is een truc waarmee je geheimschrift kunt ontcijferen.

ontcijferen:

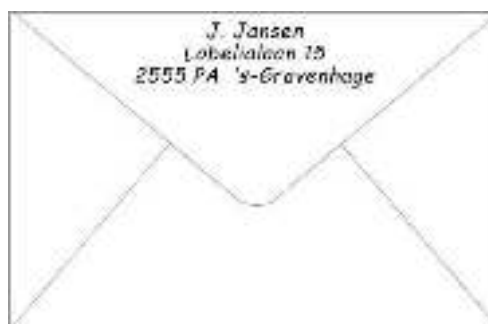
Ontcijferen is het begrijpen en kunnen lezen van geheimschrift door een code te gebruiken.

- schatten:** Als je schat hoe groot iets is, probeer je te bedenken hoe groot het is. Maar je gaat het niet meten of uitrekenen. Je kunt ook schatten hoeveel iets kost, hoe lang iets gaat duren, enzovoort.
- precies:** Precies is niet ongeveer, bijvoorbeeld: die film duurt precies twee uur. Dan duurt de film echt twee uur, niet iets langer of iets korter.
- ongeveer:** Ongeveer betekent niet precies. Het kan iets meer of minder zijn, bijvoorbeeld: die film duurt ongeveer twee uur. Dan kan de film ook iets langer of korter dan twee uur duren.

de geadresseerde: De geadresseerde is degene voor wie de brief bestemd is.

de afzender: Achter op een envelop of onderaan de brief staat de afzender. Dat is de naam van degene die de brief heeft verstuurd.

de aanhef: De aanhef is het begin van een brief.

De aanhef

- Geachte heer, geachte mevrouw

de tekst: Een tekst, dat zijn woorden die zijn opgeschreven. Ze horen bij elkaar en betekenen samen iets.

Brand

Er is brand in een huis. De brandweer zoekt ernaar en probeert een oud vrouwtje te redden. Een brandweerman gaat de ladder op en zoekt naar de oude mevrouw. Dit is duidelijk aan bij haar woorden. Hij roept met de vrouw de ladder af: "Een op uw ladder bijten mijn, dit is een voorbij", zegt hij. "Oh maar," het woord de oude dame: "Mijn nummer, we staan naar boven, want mijn gebit ligt nog in de bakken."

de afsluiting: Een afsluiting zijn enkele woorden waarmee iemand een brief eindigt.

Afsluiting.

Hiermee wordt de brief beëindigd.

— Afsluiting

Met vriendelijke groet,

Et is afsluiting op de mogelijkheden:

a. Met vriendelijke groet, _____

a. Met vriendelijke groeten, _____

a. Hoogachtend, _____

De afsluiting sluit met een komma.

Belegd food is het formele.

het gebaar: Je maakt een beweging met je handen, je hoofd of je gezicht waarmee je iets duidelijk wilt maken.

goed zo!

niet zo best

iemand wenken: Je maakt met je hand aan iemand duidelijk dat je wilt dat die persoon dichterbij komt.

de beweging:

Je beweegt je arm of je hoofd of iets anders van je lichaam.
Een gebaar is een beweging.

de zintuigen: Dit zijn de delen van je lichaam waarmee je kunt horen, zien, ruiken, proeven en voelen.

waarnemen: Dit is iets horen, zien, ruiken, proeven of voelen.

de informatie: Informatie is iets waardoor je meer over een onderwerp te weten komt.

Spellinghulp

Woordenlijst**Veelgebruikte woorden**

acht	goed	maken	over	weten
alle	grote	mama	papa	wij
alles	had	me	school	willen
ander	hebben	meer	te	ze
beurt	het	mensen	tegen	zeggen
bij	hij	mij	toch	zei
blijven	ja	mijn	u	zeven
de	je	moeder	vijf	zich
deze	jullie	moeten	voor	zij
door	kijken	mogen	vragen	zijn
een	kind	nou	waren	zo
er	komen	nu	we	
even	krijgen	oma	weer	
fout	kunnen	opa	werd	

Woorden die met f beginnen

fee	fijn	flink	fout	fruit
feest	film	flits	Frans	
fel	flauw	fluit	friet	
fiets	fles	fornuis	fris	

Woorden die met v beginnen

vaart	veld	vlag	voet	vrij
vaas	vent	vlam	vogel	
vrijdag				
vader	verf	vlees	voor	
vroeg				
vals	vet	vlek	vork	
vroeger				
vangen	vier	vlieg	vos	
vrouw				
vast	vies	vloer	vouwen	
vrucht				
veer	vijf	vlucht	vraag	
vuil				
vegen	vis	vlug	vragen	
vuist				

Thema 9

Zo beleef je nog eens wat!

Woorden met /g/ = ch

och pech toch zich

Woorden met ei

beide geheim leiden prei zei
bereiken geit mei reis zeil
dweil gewei meisje reizen
ei hei paleis trein
eik keizer plein wei
eind klein pleister weigeren

Woorden met ij

bij kijken mij rijst wij
bijl konijn mijn spijker wijd
blijven krijgen pijl spijt wijk
dijk krijt pijn stijf wijn
fijn kwijt pijp tijd wijs
grijs lijf rij vijf zij
hij lijm rijk vlakbij zijn
ijs lijn rijm vrij
jij lijst rijp vrijdag

Woorden met au

- 1 De paus rijdt in een blauwe auto.
- 2 In de pauze eten we gauw een augurk en rauwe ham.
- 3 Is de pizza een beetje flauw? Doe er dan saus over.
- 4 De kater slaat plotseling met zijn klauw naar de pauw.
- 5 Au! Die broek zit veel te nauw.

Woorden die met z beginnen

zaal zeep zich zoeken zorg
zacht zeggen ziek zoen zout
zadel zei zien zoet zuur
zagen zeil zij zolder zwaan
zak zeker zijn zomer zwaar
zaterdag zelf zilver zon zwart
ze zes zin zonder
zee zeven zo zoon

Regels om te onthouden

1 Woorden met d of t

- Als de eindklank van een woord een /t/ is, maak je het woord langer.

Als je een /d/ hoort, is de eindletter van het woord ook een *d*.

hond – honden

2 cht

- Als je na een korte klank /gt/ hoort, dan schrijf je *cht*, behalve bij *ligt*, *legt*, en *zegt*.

lacht

3 sch

- Als je aan het begin van een woord /sg/ hoort, schrijf je altijd *sch*.

school

4 g(t) of ch(t)

- Als je na een lange klank of na een tweetekenklank een /g/ hoort, schrijf je een *g*.

plaagt – zwoegt

5 ng of nk

- Als je na een /ng/-klank een /k/-klank hoort (/ngk/), schrijf je *nk*.

denk

6 /u/-klank

- Als je een /u/ hoort op een lage stemtrap, dan schrijf je een *e* en als je een /u/ hoort op een hoge stemtrap schrijf je een *u*.

vroeger – geluk

7 eer, oor en eur

- Je hoort /ir/, /or/ of /ur/, maar je schrijft *eer*, *oor* of *eur*.

speer – koor – deur

8 aai, ooi en oei

- Je hoort /aaj/, /ooj/ en /oej/, maar je schrijft *aai*, *ooi* en *oei*.

zwaaien – mooi – bloei
